

บทที่ 4

มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน

สภาพสังคมไทยในทุกวันนี้ แม้มีมาตรการทางกฎหมายออกมามากมาย ผู้กระทำความผิดอย่างมากมาย แต่ไม่ได้ทำให้จำนวนของการกระทำผิดลดลงแต่อย่างใด อีกทั้งความผิดส่วนใหญ่ มักพบว่าจะเป็นผู้ที่เคยกระทำความผิดมาก่อน ซึ่งให้เห็นว่ามาตรการยับยั้งปัญหาอาชญากรรมในเกือบทุกประเภท ยังไม่สามารถต่อสู้กับบรรดาเหล่าอาชญากรทั้งหลายได้ โดยเฉพาะการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลายประการ อาทิบทลงโทษตามกฎหมายกำหนดไว้ต่ำเกินไป ช่องว่างของกฎหมายที่เปิดโอกาสในการกระทำความผิด มูลค่าของสิ่งตอบแทนที่จะได้รับมีจำนวนมาก การที่ไม่อาจสาวถึงตัวการใหญ่ของการกระทำความผิดได้ ด้วยเหตุเหล่านี้ทำให้ปัญหาดังกล่าวดำรงอยู่คู่สังคมไทยเรื่อยมา

สิ่งสำคัญที่สุดที่รัฐจะต้องดำรงไว้แก่ประชาชนของรัฐ คือความสงบสุขเรียบร้อย ปราศจากความขัดแย้งหรือการกระทำความผิด จึงต้องมีการสร้างมาตรการที่ดีเพื่อเป็นกลไกคอยควบคุมคนในสังคมไม่ให้เกิดการกระทำความผิด หรือไม่ให้มีการกระทำความผิดที่เกินกว่าสังคมจะยอมรับได้ ดังนั้นหน่วยงานหลักที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากคือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีบทบาทและภาระหน้าที่ ในการควบคุมความสงบสุขเรียบร้อยในสังคมและการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement) อย่างมีประสิทธิภาพและด้วยความเสมอภาค เพื่อให้รัฐสามารถควบคุมพฤติกรรมการกระทำความผิดในสังคม และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ตามความมุ่งประสงค์ของการบังคับใช้กฎหมาย

ทฤษฎีที่สามารถอธิบายถึงการควบคุมสังคม และการบังคับใช้กฎหมายที่สำคัญคือทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Theory) อันมีสาระสำคัญคือ

1. รัฐเป็นผู้ที่ได้รับอาณัติมอบหมาย (Mandate) ในการจัดสรรเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อทำหน้าที่ในการควบคุม รับผิดชอบ รักษาความสงบเรียบร้อยและความสุขของสังคมให้เป็นไปตามหลักกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างเคร่งครัด

2. การบังคับใช้กฎหมายจะต้องบังคับใช้แก่สมาชิกในสังคมด้วยความเสมอภาค เท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายและภายใต้หลักนิติธรรม (Justice Under Law) ปราศจากความลำเอียงหรือรังเกียจเด็ดฉันทันทีโดยสิ้นเชิง

3. รัฐต้องเป็นผู้บังคับมาตรการทางกฎหมาย ในการควบคุมความประพฤติและคุ้มครองพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิกในสังคม อันเป็นไปตามหลักกฎหมายมหาชนที่กำหนดให้รัฐมีฐานะที่เหนือกว่าราษฎร แต่มิได้รวมถึงหลักกฎหมายเอกชนซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างราษฎรในสถานะที่เท่าเทียมกัน

อย่างไรก็ดี นอกจากสาระสำคัญทั้ง 3 ประการที่กล่าวมาแล้ว การที่จะให้การบังคับใช้กฎหมายสามารถเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุขและปลอดภัย จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายรวมกัน อาทิ ในส่วนของประชาชนในสังคมที่จะต้องเคารพต่อกฎ กติกา กฎหมายของบ้านเมือง หรือในส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม มีการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดเอาไว้อย่างจริงจัง เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักนิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งในสังคมที่ดีจะต้องประกอบด้วยกฎหมาย ความเป็นปกติสุขเรียบร้อย และความเป็นธรรมในสังคม (Law, Order, and Justice)

ซึ่งทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญมี 2 ทฤษฎีได้แก่ ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process)

1. ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) เป็นทฤษฎีที่เน้นหนักทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม มุ่งหมายที่จะควบคุมป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญองค์สำคัญของคดีอาญาทั้งหลายที่เข้าสู่ระบบงานยุติธรรมทางอาญา โดยจะต้องดำเนินการไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอไม่หยุดชะงัก มีกระบวนการคัดกรอง (Screening Process) ในทุกขั้นตอน รวมทั้งเป็นการปฏิบัติงานอย่างเป็นประจำโดยเริ่มตั้งแต่การสืบสวนก่อนทำการจับกุม การจับกุม การสอบสวนภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องร้องต่อศาล การพิจารณาคดีและการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด และการปลดปล่อยจำเลย ซึ่งการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างรวดเร็วและแน่นอนและเป็นธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ผู้กระทำความผิด หลุดรอดไปจากกระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพให้น้อยที่สุด

โดยทฤษฎีนี้มีการวางหลักไว้ว่า หากได้ตัวผู้กระทำความผิดมาแล้ว ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลนั้นเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดและดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการ

สืบสวนจนถึงการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ดังนั้นทฤษฎีนี้จึงเป็นทฤษฎีที่เน้นในเรื่องของการวินิจฉัยคดีให้เสร็จสิ้นไปตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ในขั้นของการตรวจและอัยการ เพื่อให้มีพยานหลักฐานมากพอที่จะลงโทษแก่ผู้ต้องหา หรือเพื่อให้ผู้ต้องสงสัยหรือผู้บริสุทธิ์ได้รับการปลดปล่อยโดยเร็วขึ้นหากพบว่ามิได้มีการกระทำความผิด อันเป็นการก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบังคับใช้กฎหมายยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงไม่ค่อยพบทฤษฎีนี้ในหลักการค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นศาลเท่าไรนัก

2. ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process) เป็นการบังคับใช้กฎหมายตามที่ยึดถือกฎหมายเป็นหลัก และการบังคับใช้จะต้องมีความเป็นธรรม ดำเนินการไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในกระบวนการยุติธรรม โดยอาจจะมิอุปสรรคเข้าขัดขวางมิให้สามารถส่งผู้ต้องหาไปตามขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญในการที่จะต้องจัดให้มีการพิจารณาคดี หรือไต่สวนข้อกล่าวหาของผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการก่อน และการดำเนินการเหล่านั้นจะต้องกระทำอย่างเปิดเผยในศาลยุติธรรม ซึ่งบุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเพียงเพราะมีพยานหลักฐานว่าเขาได้กระทำความผิดเท่านั้น แต่จะมีความผิดได้ก็ต่อเมื่อผู้มีอำนาจตามกฎหมายพิจารณาพิพากษาชี้ขาดแล้วว่าเขามีความผิดจริง นอกจากนั้นผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาจะต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของเขาอย่างครบถ้วน ทฤษฎีนี้ให้การยอมรับแต่องค์คณะผู้พิพากษาว่ามีความเป็นกลาง และไม่ลำเอียงเท่านั้นที่จะเชื่อถือได้ สำหรับการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และศาลจะคอยควบคุมหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายในขั้นต้นว่า ใช้วิธีการสืบเสาะหาพยานฯมาด้วยความไม่เป็นธรรมหรือไม่ และศาลยังมีหน้าที่ที่จะต้องแสดงข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นให้ประชาชนได้รับทราบด้วย

ตามที่ได้กล่าวมาเห็นได้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายทั้ง 2 ทฤษฎีมีวิธีปฏิบัติ (Procedures) ในการบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกันคือ

ทฤษฎีแรกคือ ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) เป็นทฤษฎีที่เน้นความมีประสิทธิภาพ ความรวดเร็วแน่นอนของหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายของกระบวนการยุติธรรมในขั้นต้น เนื่องจากต้องการผลสำเร็จในการบังคับใช้กฎหมาย ที่อาจกระทบถึงสิทธิของประชาชนภายใต้กรอบของกฎหมาย

สำหรับทฤษฎีที่สองคือ ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process) จะเน้นการบังคับใช้ในด้านของตัวบทกฎหมาย โดยมุ่งที่จะให้ความเป็นธรรมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของประชาชนถือได้ว่าเป็นระบบในอุดมคติ (Ideal Type)

แต่การบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ของประเทศต่าง ๆ มิได้ บังคับใช้ตามแนวความคิดของทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง แต่จะใช้ทั้ง 2 ทฤษฎีมา ผสมผสานกัน โดยคำนึงถึงสภาพการกระทำผิดในสังคมเป็นหลัก สังคมใดที่มีปัญหาอาชญากรรม รุนแรงมักจะใช้ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมเป็นหลัก และเสริมด้วยทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม ในขณะที่เดียวกันหากเป็นสังคมที่มีการควบคุมอาชญากรรมอย่างดีมีปัญหอาชญากรรมน้อย ก็มักจะ ใช้ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมนำหน้าและตามด้วยทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม

ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ¹ ซึ่งเป็นระบอบที่ กำหนดให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย ชีตถือเจตนารมณ์ของประชาชนเป็นเป้าหมาย หลักอันสำคัญ อันเนื่องมาจากเจตนารมณ์ที่ต้องการให้เกิดการควบคุมและสามารถตรวจสอบ ถ่วงดุลย์อำนาจกันได้ (Checks and Balances) เพื่อให้กระบวนการบริหารมีความโปร่งใส (Transparency) และเพื่อให้มีหลักประกันความเป็นอิสระและมีความรับผิดชอบตามระบอบ ประชาธิปไตย (Accountability) ที่เหมาะสม โดยได้มีการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ อำนาจในฝ่ายนิติบัญญัติ อำนาจฝ่ายบริหาร และอำนาจฝ่ายตุลาการ เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ อำนาจไปในทางที่มิชอบ หรือใช้อำนาจเพื่อก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศและประชาชนใน ชาติ

ดังที่ Lord Acton กล่าวว่า “ยังมีอำนาจเด็ดขาดมากเท่าใด ยิ่งทำให้มีการฉ้อฉลมากขึ้น เท่านั้น” (Power tends to corrupt and absolute power corrupts absolutely) ดังนั้น เพื่อเป็นการ ป้องกันและขจัดปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม จึงจำเป็นต้องมีการ แบ่งแยกอำนาจและมีการตรวจสอบควบคุมระหว่างกันและกัน

เหตุผลที่ทำให้ต้องมีการแบ่งแยกอำนาจ เพื่อให้สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจระหว่าง กันเนื่องจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption) เพราะเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยกฎหมาย หรือเป็นการใช้อำนาจโดยขาดคุณธรรมและจริยธรรม (Depravity) หรือที่เป็นการฉ้อ ฉล ² แม้จะมีการออกมาตรการทางกฎหมายมากมายที่พยายามแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน แต่

¹ ประเทศไทยมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยใช้ ระบบรัฐสภาที่มาจาก การเลือกตั้ง และประเทศไทยได้มีการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดของ ประเทศออกเป็น 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ทั้งนี้เพื่อให้แต่ละฝ่ายสามารถตรวจสอบ และถ่วงดุลย์ (คาน) อำนาจซึ่งกันและกันได้.

² “ฉ้อฉล” หมายความว่า การใช้อุบายหลอกลวง โคนเอาความเท็จมากล่าวเพื่อให้เขาหลงผิด ตาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525, น. 246.

มาตรการดังกล่าว กลับกลายเป็นเครื่องมือให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้อำนาจชี้คุณค่าโทษแก่บุคคลใด หรือใช้กฎหมายเหล่านั้นเพื่อเปิดช่องทางผลประโยชน์ส่วนตัวหรือแก่พวกพ้องเสียเอง ซึ่ง Max Weber ได้เสนอความเห็นที่ “ควรที่จะต้องบัญญัติกฎหมายที่ระบุอำนาจหน้าที่และขอบเขตการใช้อำนาจหน้าที่ของบุคคลในองค์กรของรัฐไว้โดยชัดเจน เพื่อไม่ให้มีการใช้อำนาจวินิจฉัยสั่งการตามอำเภอใจอย่างเด็ดขาด” แต่การที่จะบัญญัติข้อกำหนดหรือข้อกำหนดใดๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องและครอบคลุม มิใช่เป็นเรื่องที่กระทำได้ง่าย แต่จะต้องอาศัยทั้งตัวบทกฎหมาย ข้อกำหนด และตัวเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเหล่านั้นเองที่จะต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้สามารถกระทำได้ตามที่กฎหมายประสงค์ ไม่ใช่อำนาจไปในทางที่มีชอบ และต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมตามกฎหมาย

ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายที่ดีและมีประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย หรือความมุ่งประสงค์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งอุดมการณ์ในวิชาชีพของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนความคาดหวังของสังคม แต่อย่างไรก็ตาม มีตัวแปรสำคัญ 2 ประการที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่อาจดำเนินไปได้อย่างเต็มที่หรือมีประสิทธิภาพคือ

1. ตัวบทกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้
2. เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าหน่วยงานซึ่งมีอำนาจในการใช้มาตรการทางกฎหมาย คือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีหน่วยงานภายในที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมหลายหน่วยงาน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานองค์กรอิสระ ในแต่ละหน่วยงานย่อมมีบทบาท ภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบที่แตกต่างกันไป ปัจจุบันการบังคับใช้กฎหมายทางอาญากำลังประสบปัญหาอย่างหนักอันเนื่องมาจากปัญหาอาชญากรรม ที่ส่วนใหญ่มีการกระทำกันเป็นกลุ่มเป็นขบวนการ หรืออาจกล่าวได้ว่ามีการกระทำอย่างองค์กรอาชญากรรม

องค์กรในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐมีอยู่หลายองค์กร ได้แก่

1. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (The National Counter Corruption Commission)
2. สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Anti-Money Laundering Office)
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Royal Thai Police)
4. กรมสอบสวนคดีพิเศษ (Department of Special Investigation หรือDSI)

5. สำนักงานอัยการสูงสุด (Office of The Attorney General)
6. ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
7. ศาลรัฐธรรมนูญ (The Constitutional Tribunal)
8. สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) (Office of The Auditor General of Thailand)
9. องค์กรอื่นๆ เช่น

- คณะกรรมการเลือกตั้ง (Election Commission of Thailand)
- ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (Office of The National Human Rights Commission of Thailand)

- คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (Assets Scrutiny Committee หรือ คตส.)³

โดยหน่วยงานหลักในปัจจุบัน ที่มีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในการดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 คือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) สำนักงานอัยการสูงสุด และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ล้วนแต่เป็นหน่วยงานอิสระ ปราศจากการแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร⁴ สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้าน

³ คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (หรือ คตส.) เป็นคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินชุดใหม่ที่ดั่งขึ้นทดแทนคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่ดั่งขึ้น ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ประกาศ คปค.) ฉบับที่ 23 ลงวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (หรือ คตส.) ชุดนี้เป็นคณะกรรมการที่ดั่งขึ้น ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ประกาศ คปค.) ฉบับที่ 30 ลงวันที่ 30 กันยายน 2549 มีอำนาจตรวจสอบการดำเนินงานหรือโครงการต่างๆ ที่ได้รับอนุมัติ หรือเห็นชอบโดยบุคคลในคณะรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งโดยผลการปฏิรูปการปกครอง ในเรื่องที่ได้กระทำการให้รัฐเสียหาย ซึ่งได้มีการแก้ไขอำนาจหน้าที่ หน่วยงานรองรับให้รัดกุมยิ่งขึ้น และได้ขยายอำนาจหน้าที่ให้ครอบคลุมถึง ความผิดอันเกิดจากการหลีกเลี่ยงกฎหมายภาษีอากรที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐด้วย.

⁴ หน่วยงานอิสระ หรือความเป็นอิสระขององค์กร ดูได้จากหลักเกณฑ์ต่อไปนี้คือ

1). ความเป็นอิสระในด้านบริหารงานบุคคล หากองค์กรใดการบริหารงานบุคคลยังยึดโยงอยู่กับอำนาจการแต่งตั้งของฝ่ายบริหารแล้ว ไม่อาจเกิดความเป็นอิสระได้ ถึงแม้จะไม่อาจเข้ามาแทรกแซงการดำเนินงานทางด้านกฎหมายขององค์กรนั้นๆไม่ได้ แต่เมื่อการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการยังคงขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหารแล้ว เช่น เข้ามาแทรกแซงในเรื่องของการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการในหน่วยงานได้ ถือได้ว่าสามารถที่จะแทรกแซงการใช้

การทุจริต ค.ศ. 2003 (หรืออนุสัญญาเมอริต้า) ในข้อ 6 วรรคสอง ที่กำหนดให้รัฐภาคีต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่องค์กรต่อต้านการทุจริต เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีอิสระปราศจากการใช้อิทธิพลใดๆ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หลักการนี้มีอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 302 วรรคแรก บัญญัติว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน่วยธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่เป็นอิสระ โดยมีเลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ” และในวรรคสามบัญญัติว่า “สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”⁵

4.1 ความเป็นมาของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542

แต่เดิมก่อนที่จะมีการจัดตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามอำนาจรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540⁶ และถือเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญนั้น ประเทศไทยเคยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลกำกับในเรื่องของการทุจริตคอร์รัปชันมาก่อน คือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมิชอบในวงราชการ (คณะกรรมการ ป.ป.ป.) แต่ด้วยขีดจำกัดและอุปสรรคในการปฏิบัติภารกิจหลาย

อำนาจได้เช่นกัน ดังนั้นหน่วยงานที่มีความอิสระอย่างแท้จริงต้องปลอดการแทรกแซงจากฝ่ายบริหารไม่ว่าจะด้านการดำเนินการทางด้านกฎหมายหรือการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการในหน่วยงานอิสระก็ตาม

2). ความเป็นอิสระในด้านงบประมาณ โดยงบประมาณของหน่วยงานที่ถือว่ามีความเป็นอิสระนั้นจะต้องให้ทางรัฐสภาเป็นผู้จัดงบประมาณ โดยให้หน่วยงานนั้นเสนองบประมาณรายจ่ายตามมติของคณะกรรมการของหน่วยงานนั้นๆต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติรายจ่ายเพิ่มเติมแล้วแต่กรณี แต่ทั้งนี้ผู้ที่จัดงบประมาณจะต้องมิใช่ฝ่ายบริหาร

3). ความเป็นอิสระตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ. กล้านรงค์ จันทิก, บทความ : เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้ผลจริงหรือไม่, เอกสารประกอบการสัมมนาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับการแก้ปัญหาคอร์รัปชัน, สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, โรงแรมแอมบาสเตอร์ ซิตี้ จอมเทียน พัทยา จังหวัดชลบุรี, ระหว่างวันที่ 26-27 มิถุนายน พ.ศ.2547.

⁵ <http://joticlub.exteen.com/category-Knowledge> .,25 กรกฎาคม 2550.

⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ในหมวด 10 ซึ่งในปัจจุบันได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับปัจจุบัน) ใช้บังคับแทน เป็นอันยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ไป.

ประการที่ทำให้บทบัญญัติที่เกี่ยวกับเรื่องอำนาจหน้าที่ ขั้นตอนวิธีการในการสอบสวนและ พิจารณาวินิจฉัยเรื่องที่กำลังหาเรื่องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการทุจริต หรือประพฤติมิชอบ ในวงราชการยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพออาทิเช่น

1. ปัญหาความเป็นอิสระในการพิจารณา วินิจฉัยสำนวนการสอบสวนเรื่องที่มีการกล่าวหา เรื่องเรียน เนื่องจากถูกแรงกดดันจากอิทธิพลทางการเมืองเข้าแทรกแซงการปฏิบัติงานทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระได้ หรือกรรมการในคณะกรรมการ ป.ป.ป. ในระยะเวลานั้น ซึ่งมีบางรายที่ยังรับราชการควบคู่ไปด้วยซึ่งอาจถูกรอปรองจากผู้บังคับบัญชาได้

2. ปัญหาในด้านการบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตมิชอบในวงราชการ (สำนักงาน ป.ป.ป.) เช่น การแต่งตั้งโยกย้ายที่ขาด ความเป็นอิสระถูกแทรกแซงจากแรงกดดันภายนอกองค์กร

3. ปัญหาในเรื่องอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการ ป.ป.ป. ที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยเฉพาะใน ด้านการปราบปราม ซึ่งคำว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีการจำกัดความหมายเพียงแค่ว่าเจ้าหน้าที่หรือเจ้า พนักงานส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ลูกจ้างของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือ องค์กรรัฐวิสาหกิจเท่านั้น ฯลฯ

ด้วยเหตุปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้นเช่นการขาดความเป็นอิสระ ปัจจัยทางด้านจำนวนบุคลากรที่ ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานเหล่านี้ ที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการ ป.ป.ป.อย่างมาก จึงทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการปฏิรูปองค์กรที่ทำ หน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หมวด 10 ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ⁷ เพื่อให้มีความเป็นกลางและเป็น อิสระปราศจากการแทรกแซงอย่างใดๆ เพื่อให้สามารถป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ ประพฤติมิชอบในวงราชการให้ได้ผลอย่างจริงจัง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องตรา พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ฉบับนี้ขึ้นมา ซึ่งมีผล บังคับใช้เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 จึงเท่ากับเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 และมีผลทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. เป็นอันพ้นจากตำแหน่งและถูกยกเลิกไป ต่อมา ได้โอนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ในหมวด 10 ประกอบด้วย 4 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ ส่วนที่ 1 การแสดงรายการทรัพย์สินและ หนี้สิน ส่วนที่ 2 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ส่วนที่ 3 การถอดถอนจากตำแหน่ง ส่วนที่ 4 การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง.

(สำนักงาน ป.ป.ป.) มาเป็นสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) แทน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ดังนั้นในปัจจุบันคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) จึงเป็นองค์กรเดียวที่มีอำนาจในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในวงราชการและทางการเมือง

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการป.ป.ช.) นับเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ในหมวดที่ 10 ส่วนที่ 2 มาตรา 297 และ 298 และถือว่าเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา 301 และเป็นองค์กรอิสระตามมาตรา 302⁸ โดยมีเลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฉบับนี้ ถือเป็นอีกทางหนึ่งในการที่จะตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ หรือของเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับสูง และผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันขึ้น โดยได้กำหนดให้มีมาตรการในเรื่องของการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเอาไว้ อาทิเช่นการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ การถอดถอนออกจากตำแหน่ง การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฯลฯ ซึ่งเป็นมาตรการและกลไกที่รัฐธรรมนูญ ฉบับปีพ.ศ.2540 ได้สร้างขึ้น แต่ในปัจจุบันยังคงพบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้มาตรการและกลไกดังกล่าวอันเนื่องจากข้อจำกัดในบางอย่างเช่น

1. องค์กรที่รับผิดชอบในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันไม่มีความเป็นกลาง ขาดความเป็นอิสระทั้งในด้านการตรวจสอบอำนาจและด้านการบริหารจัดการบุคลากร
2. การออกกฎหมาย และกรอบกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันไม่ครอบคลุมองค์ประกอบพื้นฐานที่จำเป็น ความล่าช้าในขั้นตอนกระบวนการและขาดประสิทธิผล ทำให้ไม่ทันต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ของการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้น
3. การจัดรูปแบบและโครงสร้างขององค์กรที่มีลักษณะทับซ้อนกันมากเกินไป เน้นการปฏิบัติตามขั้นตอนของระเบียบที่ด้อยประสิทธิภาพ มีมาตรฐานทับซ้อน (Double Standards) ในการพิจารณาและปฏิบัติงาน โดยเฉพาะระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและท้องถิ่น

⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ในหมวด 10 ปัจจุบันถูกยกเลิกแล้วโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.2550) ได้บัญญัติในเรื่องของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไว้ในหมวดที่ 11 องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ส่วนที่ 1 องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ในมาตรา 246-251.

4. องค์กรไม่มีกรอบ ภารกิจ กลยุทธ์ในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันที่ชัดเจน ขาดลักษณะเชิงรุกรวม ทั้งไม่สามารถดำเนินการให้เกิดผลงานต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันที่เป็น รูปธรรม

5. ข้อจำกัดในเรื่องบทบัญญัติที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการจับกุมและควบคุมตัวผู้ ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำการทุจริตคอร์รัปชันต่อตำแหน่งหน้าที่

6. ข้อจำกัดในการเสนอเรื่องเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณา ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

7. ความไม่ชัดเจนของหน่วยงานอื่นๆที่ทำให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน ระหว่างคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) กับ หน่วยงานอื่น อาทิในเรื่องการแบ่งหน้าที่หรือการใช้อำนาจระหว่าง คณะกรรมการ ป.ป.ช. และ คณะกรรมการ ป.ป.ง. ในกรณีที่มีการกระทำผิดความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิด ต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามความผิดว่าด้วย ความผิดของพนักงานในองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริต ต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เนื่องจากทั้ง 2 หน่วยงานล้วนแต่มีอำนาจในการพิจารณาเช่นกัน

4.2 โครงสร้างของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการป.ป.ช.) ประกอบด้วยกรรมการจำนวน 9 คน โดยมีประธานกรรมการ 1 คนและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่น อีก 8 คนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา⁹ ตามมาตรา 246 แห่งรัฐธรรมนูญ

⁹ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับปัจจุบัน) ในมาตรา 246 บัญญัติว่า “ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการ อื่นอีกแปดคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องเป็น ผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม มาตรา 205 โดยเคยเป็นรัฐมนตรี กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการ แผ่นดิน กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดินหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดี หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางบริหารในหน่วยราชการที่มีอำนาจบริหารเทียบเท่าอธิบดี หรือดำรงตำแหน่ง ไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ ผู้แทนองค์การพัฒนาเอกชน หรือผู้ประกอบการวิชาชีพที่มีองค์กรวิชาชีพตามกฎหมายมาเป็น เวลาไม่น้อยกว่าสามสิบปี ซึ่งองค์การพัฒนาเอกชนหรือองค์กรวิชาชีพนั้นให้การรับรองและเสนอชื่อเข้าสู่ กระบวนการสรรหา

แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 (ฉบับปัจจุบัน) และในมาตรา 6,7,8,9,10,11,12,13 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 และให้กรรมการในแต่ละชุดมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 9 ปี นับตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว¹⁰ ซึ่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา 205 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550¹¹ ดังต่อไปนี้

การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้นำบทบัญญัติ มาตรา 204 วรรคสามและวรรคสี่ มาตรา 206 และ มาตรา 207 มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้มีคณะกรรมการสรรหาจำนวนห้าคนประกอบด้วยประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ให้มีกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำจังหวัด โดยคุณสมบัติ กระบวนการสรรหาและอำนาจหน้าที่ ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต”.

¹⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในมาตรา 247 บัญญัติว่า “กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

การพ้นจากตำแหน่ง การสรรหา และการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้นำบทบัญญัติ มาตรา 209 และ มาตรา 210 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”.

¹¹ มาตรา 205 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับปัจจุบัน) บัญญัติว่า “ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 204(3)และ(4)ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์
- (3) เคยเป็นรัฐมนตรี ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด กรรมการการเลือกตั้งผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดินหรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอธิการสูงสุดอธิบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางบริหาร ในหน่วยราชการที่มีอำนาจบริหารเทียบเท่าอธิบดี หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ หรือเคยเป็นทนายความที่ประกอบวิชาชีพพออย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 30 ปี นับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ
- (4) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม มาตรา 100 หรือ มาตรา 102 (1) (2) (4) (5) (6) (7) (13) หรือ (14)
- (5) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (6) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ในระยะ 3 ปีก่อนดำรง

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 45 ปีบริบูรณ์
- (3) เคยเป็นรัฐมนตรี ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด กรรมการการเลือกตั้งผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดินหรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอธิการบดีหรืออธิบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางบริหาร ในหน่วยราชการที่มีอำนาจบริหารเทียบเท่าอธิบดี หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ หรือเคยเป็นทนายความที่ประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 30 ปี นับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ
- (4) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (5) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (6) ไม่ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
- (7) ไม่อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
- (8) ไม่ติดยาเสพติดให้โทษ
- (9) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (10) ไม่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (11) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 5 ปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (12) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ¹²
- (13) ไม่เคยต้องคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
- (14) ไม่อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตาม มาตรา 263 ในกรณีจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ตำแหน่ง

(7) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ”.

¹² การประพฤติมิชอบในวงราชการ หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์ใด ๆ อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือมีตำแหน่งหน้าที่ในทางที่มิชอบ แม้ว่าการดังกล่าวมิใช่เป็นการทุจริตตามกฎหมายอาญาหรือกฎหมายว่าด้วยวินัยของข้าราชการ รวมถึงกรณีร่ำรวยผิดปกติและไม่สามารถแสดงได้ว่า ร่ำรวยขึ้นในทางที่ชอบด้วยกฎหมาย.

- (15)ไม่เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา274ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง
- (16)ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (17)ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิก หรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองใน ระยะ3ปีก่อนดำรงตำแหน่ง
- (18)ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

การที่วุฒิสภำทำการคัดเลือกบุคคลผู้ใดให้ดำรงตำแหน่ง กรรมการป.ป.ช. จะต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลผู้นั้นด้วย และก่อนที่ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มการปฏิบัติหน้าที่ได้ต้องปรากฏว่าบุคคลดังกล่าวจะต้อง

13

- (1)ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ
- (2)ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ ส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจ หรือของหน่วยงานของรัฐ
- (3)ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด
- (4)ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด

ในการสรรหาและกระบวนการคัดเลือก คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ(คณะกรรมการป.ป.ช.)ให้ดำเนินการตามมาตรา 206 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยพุทธศักราช2550(ฉบับปัจจุบัน)ดังนี้

- 1). ให้ประธานวุฒิสภำดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร และประธานองค์กรอิสระตาม รัฐธรรมนูญซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน เป็นกรรมการ ทำหน้าที่สรรหาและคัดเลือก ผู้ทรงคุณวุฒิสภำนิติศาสตร์จำนวน2คนและผู้ทรงคุณวุฒิสภำรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือ

¹³ตามมาตรา 207 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับปัจจุบัน).

สังคมศาสตร์อื่น จำนวน 2 คนตาม มาตรา 204 (3) และ (4)¹⁴ ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ มีเหตุทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว แล้วให้เสนอรายชื่อผู้ได้รับเลือกพร้อม ความยินยอมของผู้นั้นต่อประธานวุฒิสภา มติในการคัดเลือกดังกล่าวต้องลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ในกรณีที่ไม่มี กรรมการในตำแหน่งใด หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ากรรมการที่เหลืออยู่นั้นมีจำนวนไม่ น้อยกว่ากึ่งหนึ่งให้คณะกรรมการสรรหาตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยกรรมการที่เหลืออยู่

2). ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติให้ความเห็นชอบบุคคลผู้ ได้รับการคัดเลือกตามข้อ 1). ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อ ซึ่งในการลงมติให้ใช้วิธี ลงคะแนนลับ ในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อ ทรงแต่งตั้งต่อไป ในกรณีที่วุฒิสภาไม่เห็นชอบในรายชื่อใด ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ส่ง รายชื่อนั้นกลับไปยังคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมด้วยเหตุผลเพื่อให้ ดำเนินการสรรหาใหม่ หากคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่เห็นด้วยกับวุฒิสภา และมีมติยืนยันตามมติเดิมด้วยคะแนนเอกฉันท์ ให้ส่งรายชื่อนั้นให้ประธานวุฒิสภานำความกราบ บังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป แต่ถ้ามติที่ยืนยันตามมติเดิมไม่เป็นเอกฉันท์ ให้เริ่มกระบวนการสรรหาใหม่ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ มีเหตุให้ต้องดำเนินการดังกล่าว

ในกรณีที่ไม้อาจสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิตามข้อ 1). ได้ภายในเวลาที่กำหนด ไม่ว่าด้วย เหตุใด ๆ ให้ที่ประชุมใหญ่สภาผู้แทนราษฎรในสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้ พิพากษาศาลฎีกาจำนวน 3 คน และให้ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดแต่งตั้งตุลาการ ในศาลปกครองสูงสุดจำนวน 2 คนเป็นกรรมการสรรหาเพื่อดำเนินการตามข้อ 1). แทน

3). ให้ประธานวุฒิสกาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ แต่งตั้งประธาน กรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

¹⁴ มาตรา 204 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับปัจจุบัน) บัญญัติว่า “ศาล รัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่ง และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 8 คน ซึ่ง พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลดังต่อไปนี้....

(3) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาขานิติศาสตร์ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์อย่างแท้จริง และได้รับ เลือกลงตามมาตรา 206 จำนวน 2 คน

(4) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่น ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทางด้านการบริหารราชการแผ่นดินอย่างแท้จริงและได้รับเลือกตามมาตรา 206 จำนวน 2 คน...”

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้¹⁵ ได้กำหนดให้ทาง ป.ป.ช. มีบุคลากร 2 ฝ่าย คือ

ฝ่ายหนึ่งคือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการ ป.ป.ช. อีก 8 คน

ฝ่ายที่สองคือ ข้าราชการสำนักงาน ป.ป.ช. โดยมีเลขาธิการ ป.ป.ช. เป็นผู้บังคับบัญชาซึ่งขึ้นตรงต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช.

4.3 บทบาทและภาระหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการบังคับใช้กฎหมาย

รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการจัดให้มีหน่วยงานของรัฐ ทำหน้าที่คอยควบคุมดูแลสังคม ไม่ให้เกิดการกระทำความผิดที่เกินไปกว่าสังคมจะยอมรับได้ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวคือ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีกลไกสำคัญที่คอยควบคุมไม่ให้เกิดการกระทำความผิด ส่งผลร้ายแรงต่อสังคมคือการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเสมอภาค นอกจากนี้จะมีการบังคับใช้กฎหมายที่ถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญแล้ว ความสงบสุขในสังคมสามารถเกิดขึ้นได้ จากการที่ประชาชนให้ความร่วมมือกันในการที่จะเคารพต่อกฎหมาย รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง ก็จะต้องใช้อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม เช่นเดียวกัน

ในการบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะเห็นได้ว่าภาระหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีทั้งในด้านป้องกันและปราบปราม ซึ่งภาระหน้าที่ทั้ง 2 ด้านมีแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกันไปดังที่ได้กล่าวมาแล้วคือ

1). ภาระหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในด้านการป้องกันการกระทำความผิด โดยได้มีการกำหนดเอาไว้ใน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ให้มีภารกิจทางด้านการป้องกันการกระทำความผิดออกเป็น 2 ด้านคือ ด้านตัวระบบ ตามมาตรา 19(8) และด้านบุคคลตามมาตรา 9(10)

(1). ในด้านตัวระบบ ได้กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่เสนอมาตรการความเห็น ข้อเสนอแนะต่อทางคณะรัฐมนตรี ศาล รัฐสภา คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้สามารถปรับปรุงการปฏิบัติงานราชการ วางแผนโครงการต่างๆของทางส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ

¹⁵ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542.

หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม

(2). ในด้านตัวบุคคล ได้มีการกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจในการดำเนินงานป้องกันการทุจริต สร้างทัศนคติและค่านิยมที่เกี่ยวกับการซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในอันที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต

2). ภาระหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในด้านการปราบปรามการกระทำความผิด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 หมวดที่ 12 ในเรื่องของการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ส่วนที่ 3 ส่วนที่ 4 ในมาตรา 270 – 278¹⁶ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 หมวด3, 4 ,5 ,6 ,7 ,8 ที่บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อส่งให้แก่วุฒิสภาเพื่อทำการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงคือตั้งแต่ผู้บริหารระดับอธิบดีขึ้นไป ที่ถูกกล่าวหาว่าทุจริตและร้ายวคิดปกติ เพื่อให้มีการดำเนินการทางด้านวินัย ในทางอาญา และให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

โดยการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือแก่บุคคลตามมาตรา259 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในกรณีที่มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเอกสารทั้งหมด ที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผล การตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง¹⁷ ให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป หากทางอัยการสูงสุดเห็นว่ารายงาน เอกสาร และความเห็นที่คณะกรรมการป.ป.ช.ส่งให้ไม่มีความสมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ ให้อัยการสูงสุดแจ้งให้แก่ทางคณะกรรมการป.ป.ช.ทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุข้อที่ไม่สมบูรณ์ไว้ให้ครบถ้วนในคราวเดียวกันนั้น ซึ่งในมาตรา 272วรรค 5 ได้กำหนดให้คณะกรรมการป.ป.ช.และทางอัยการสูงสุด ตั้งคณะทำงานขึ้นมาคณะหนึ่ง โดยให้มีผู้แทนจากแต่ละฝ่ายในจำนวนที่เท่ากัน เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อไป รวมถึงในกรณีที่คณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นมามีดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการฟ้องคดีได้ ให้คณะกรรมการป.ป.ช.มีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีเอง หรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนก็ได้

¹⁶ โปรดดู หมวดที่ 12 การตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ในส่วนที่ 3และ 4 มาตรา270-278 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับปัจจุบัน).

¹⁷ โปรดดู มาตรา 262 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

ในกรณีของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ให้ฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ซึ่งมีกระบวนการขั้นตอนเช่นเดียวกับการฟ้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หากผู้ถูกกล่าวหาเป็นอัยการสูงสุด ผู้ที่มีหน้าที่ฟ้องคดีคือประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ในส่วนของการดำเนินการทางวินัยกับผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ จะต้องดำเนินการส่งเรื่องให้แก่ทางผู้บังคับบัญชา หรือแก่ทางต้นสังกัดในการส่งลงโทษ โดยที่ไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยขึ้นมา

ส่วนของการดำเนินคดีทางอาญาและกรณีร้ายแรงผิดปกติ ให้ดำเนินการส่งเรื่องให้แก่ทางอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจ และหากมีข้อโต้แย้ง หรือคัดค้านประการใด ให้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมขึ้นมาพิจารณาได้ หากหาข้อยุติไม่ได้ ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจฟ้องคดีหรือแต่งตั้งทนายความฟ้องแทนได้ และหากทำการไต่สวนแล้วพบว่ามีการให้สิทธิหรือให้เอกสารสิทธิโดยมิชอบ ให้ส่งเรื่องแก่ทางต้นสังกัดเพื่อดำเนินการต่อศาลให้เพิกถอนสิทธิหรือเอกสารสิทธิต่อไป

นอกจากนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีอำนาจในการสอบสวนคดีซึ่งเป็นความผิดที่เกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งยังมีอำนาจเช่นเดียวกับผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และผู้ว่าราชการจังหวัดในกระบวนการส่งคดีของพนักงานอัยการด้วย

3).ภารกิจในด้านตรวจสอบทรัพย์สิน ให้อำนาจแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ในการตรวจทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 หมวดที่ 12 ส่วนที่ 1 เรื่องการตรวจสอบทรัพย์สิน ในมาตรา 259¹⁸ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ

¹⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 (ฉบับปัจจุบัน) ในมาตรา 259 บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

- (1) นายกรัฐมนตรี
- (2) รัฐมนตรี
- (3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (4) สมาชิกวุฒิสภา
- (5) ข้าราชการการเมืองอื่น

(6) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐาน ที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้รวมถึงทรัพย์สินของผู้

ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 32 โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ในมาตรา 260 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 33¹⁹ ได้แบ่งระยะเวลาในการตรวจสอบดังนี้ คือ

- (1) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายใน 30 วันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
- (2) ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายใน 30 วันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง
- (3) ในกรณีที่บุคคลตาม มาตรา 259 ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ในกรณีของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่พ้นจากตำแหน่ง นอกจากที่จะต้องยื่นบัญชีตามข้อ (2) ให้มีหน้าที่ที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันครบหนึ่งปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวด้วยอีกครั้งหนึ่ง โดยให้ยื่นภายใน 30 วันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย

หากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ หรือใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เสนอเรื่องให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยเพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองเป็นเวลา 5 ปี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ในมาตรา 263²⁰ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ในมาตรา 34

ทั้งนี้ภาระในด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน ในมาตรา 259 มาตรา 260 มาตรา 261 วรรคสอง และ มาตรา 263 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และใน

ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครอง หรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย”.

¹⁹ โปรดดู มาตรา 260 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับปัจจุบัน) และ มาตรา 33 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542

²⁰ โปรดดู รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับปัจจุบัน) ในมาตรา 263.

มาตรา 34 มาตรา 39²¹ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ให้ใช้บังคับกับเอาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีได้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง ทุก 3 ปีที่อยู่ในตำแหน่ง และเมื่อพ้นจากตำแหน่ง ตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดด้วย หากฝ่าฝืนต้องรับโทษเช่นเดียวกับกรณีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

นอกจากนั้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีอำนาจเกี่ยวกับการดำเนินการที่เกี่ยวกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนรวมกับผลประโยชน์ส่วนตัว (Conflict of Interest หรือผลประโยชน์ทับซ้อน) และการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 หมวด 12 ส่วนที่ 2 และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ในหมวด 9

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่ง ชั้นหรือระดับของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน วิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอีกด้วย

4).ภารกิจในด้านบริหารองค์กร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ในมาตรา 251²² บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 หมวด 10 ที่บัญญัติให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญฯ มีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินโดยให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นๆ ของสำนักงาน ป.ป.ช. เช่น ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเลขานุการฯ หรือให้อำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

²¹ โปรดดู ในมาตรา 39 ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 .

²² โปรดดู รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับปัจจุบัน) ในมาตรา 251.

ทั้งนี้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องรายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมทั้งข้อสังเกต ต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทุกปี และให้นำรายงานผลการตรวจสอบดังกล่าวออกตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

4.3.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

4.3.1.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ที่ยกเลิกรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2540)²³ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542²⁴ บัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ใ้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวน พร้อมทั้งนำความเห็นเสนอต่อวุฒิสภา กรณีมีการร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน รองประธานศาลฎีกา ตุลาการศาลปกครองสูงสุด หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร รองอัยการสูงสุด ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง และผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

(2) ใ้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวน พร้อมทั้งทำความเห็นส่งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรณีมีผู้กล่าวหา ร้องเรียนให้ดำเนินคดีอาญากับนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาว่าร้ายวผิดปกติ กระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น และให้ใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลดังกล่าวหรือบุคคลอื่นเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนรวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตามที่ได้กล่าวมา เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ด้วย

(3) ใ้สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการ

²³ โปรดดู มาตรา 250 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

²⁴ โปรดดู มาตรา 19 ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542.

ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไป ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม รวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทำความผิด กับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวหรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือที่กระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เห็นสมควรดำเนินการด้วย

(4) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้ 25

(5) กำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(6) รายงานผลการตรวจสอบ และผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทุกปี และนำรายงานดังกล่าวออกพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

(7) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี

(8) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งหรือระดับชั้นของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องทำการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

(9) เสนอมาตรการ ความเห็น หรือข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรือวางแผนงาน โครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม

(10) ดำเนินการให้ศาลมีคำสั่ง หรือคำพิพากษาให้ยกเลิก หรือเพิกถอนสิทธิหรือเอกสารสิทธิที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้อนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์ หรือออกเอกสารสิทธิแก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ

(11) ดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน

(12) ให้ความเห็นชอบ ในการแต่งตั้งเลขานุการคณะกรรมการป้องกันและ

²⁵ โปรดดู มาตรา 259 และ มาตรา 264 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(13) แต่งตั้งบุคคล หรือคณะบุคคล เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

(14) ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้บัญญัติ หรือที่กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในชั้นนี้ได้แก่

14.1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.2542

14.2) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2542

14.3) พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. 2543

4.3.1.2 อำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ในมาตรา 25 ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(คณะกรรมการป.ป.ช.)มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้ข้าราชการพนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมา ให้ถ้อยคำหรือให้ถ้อยคำเพื่อเป็นประโยชน์แห่งการได้สวนข้อเท็จจริง

(2) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมาย เพื่อเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ทำการ หรือสถานที่อื่นใด รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลใดๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาที่มีการประกอบกิจการเพื่อตรวจสอบ ค้น ชีด หรืออายัดเอกสารทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานอื่นใด ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้อสวนข้อเท็จจริงและหากยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จในเวลาดังกล่าวให้สามารถดำเนินการต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จ

(3) มีหนังสือให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานเอกชนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การได้สวนข้อเท็จจริงหรือการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการป.ป.ช.

(4) วางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ และวิธีการจ่ายค่าเบี่ยงเบนค่าเดินทางและค่าตอบแทนของพยานบุคคล และเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเรื่องอื่นใด เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(5) วางระเบียบเกี่ยวกับการจ่ายเงินสินบนตามมาตรา 30

(6) ออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(7) ในการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ในมาตรา 26 ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดังต่อไปนี้

7.1) แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

7.2) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อให้มีการจับ และควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาซึ่งระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่า เป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มูล เพื่อส่งตัวไปยังพนักงานอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการต่อไป

7.3) การปล่อยตัวผู้ถูกจับชั่วคราว

(8) มีอำนาจฟ้องคดีเอง หรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแล้วแต่กรณี ดังนี้

8.1) ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. และอัยการสูงสุดได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นพิจารณาแล้วไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินคดีได้

8.2) ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นอัยการสูงสุด

(9) มีอำนาจส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาสั่งพักราชการหรือ พักงานเพื่อรอฟังผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ทางราชการหรือเป็นอุปสรรคในการไต่สวนข้อเท็จจริง

4.3.1.3. อำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ตามกฎหมายอื่น

1). พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในกรณีที่คณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ภายในกำหนดระยะเวลา 14 วัน นับแต่วันตั้งคณะทำงาน

2). พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ในกรณีที่มีพฤติการณ์ปรากฏแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือมีการกล่าวหาหรือเรียนว่าการดำเนินการซื้อ การจ้าง การแลกเปลี่ยน การเช่า การจำหน่ายทรัพย์สิน การได้รับสัมปทาน หรือ การได้รับสิทธิใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐในครั้งใด มีการกระทำอันเป็นความผิดตามกฎหมายว่า

ด้วยความคิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ ให้คณะกรรมการป.ป.ช.มีอำนาจ
ดังต่อไปนี้

(1) แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบ
ข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

(2) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างหน่วยงานของรัฐ
ปฏิบัติกรทั้งหลายอันจำเป็นแก่การรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเรียก
เอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำเพื่อประโยชน์ในการ
สอบสวน

(3) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคหสถาน
สถานที่ทำการหรือสถานที่อื่นใด รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลใด ๆ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและ
พระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาที่มีการประกอบกิจการเพื่อตรวจสอบ ค้น ชี้ด หรืออายัดเอกสาร
ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานอื่นใด ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องที่ทำการไต่สวนข้อเท็จจริง และหากดำเนินการ
ไม่แล้วเสร็จในเวลาดังกล่าวให้สามารถดำเนินการต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จ

(4) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมาย เพื่อให้มีการจับและ
ควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้
ซึ่งคณะกรรมการป.ป.ช. ได้มีมติว่าขอกกล่าวหาไม่มูล เพื่อส่งตัวไปยังสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อ
ดำเนินการต่อไป

(5) ขอให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวนดำเนินการตามหมาย
ของศาลที่ออกตาม(3)หรือ(4)

(6) กำหนดระเบียบโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเกี่ยวกับการสืบสวน
และสอบสวนการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และการประสานงานในการดำเนินคดีระหว่าง
คณะกรรมการป.ป.ช.พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ประธานกรรมการ และกรรมการ
ป.ป.ช. เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงาน
สอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนให้
คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามอำนาจ
หน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ให้อนุกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่
ได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงานการสอบสวนให้สำนักงานอัยการ
สูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อไป การดำเนินการเกี่ยวกับการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ถือว่าบทบัญญัติที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ พนักงานสอบสวน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการป.ป.ช.

3). พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนหรือหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 ให้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดังนี้ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้การจัดการหุ้นส่วนหรือหุ้น ของรัฐมนตรี เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย โดยกำหนดประเภทของนิติบุคคลที่จะจัดการหุ้น กำหนดแบบสัญญาจัดการหุ้นส่วนหรือหุ้นของรัฐมนตรี

4.4 อำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงานป.ป.ช.)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(สำนักงาน ป.ป.ช.) เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการป.ป.ช. ซึ่งมีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหาร ราชการแผ่นดิน โดยมีเลขานุการคณะกรรมการป.ป.ช. เป็นผู้บังคับบัญชาที่ขึ้นตรงต่อประธาน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งมีเลขานุการคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็น ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานของทางสำนักงาน และเป็นผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ บุคลากรและ ลูกจ้างของสำนักงาน ป.ป.ช. มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ทั้งนี้ในการแต่งตั้งเลขานุการคณะกรรมการป.ป.ช. จะต้องได้รับความเห็นชอบจากทาง คณะกรรมการป.ป.ช. และวุฒิสภา²⁶

สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานอิสระ ที่มีอำนาจอย่างอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งภารกิจหลักของสำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) คือมีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวกับราชการทั่วไปของคณะกรรมการป.ป.ช.และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1). รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการป.ป.ช.
- (2). ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับงานของทางคณะกรรมการป.ป.ช.
- (3). ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัย และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการทุจริต

ในวงราชการและทางการเมือง

²⁶ โปรดดู มาตรา 251 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับปัจจุบัน) และใน มาตรา 104-117 ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542.

(4).ปฏิบัติภารกิจตามที่คณะกรรมการป.ป.ช.มอบหมาย

(5).เสนองบประมาณรายจ่ายตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อทางคณะรัฐมนตรีเพื่อจัดสรรงบประมาณให้เป็นเงินอุดหนุนของคณะกรรมการป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช.

ซึ่งทางสำนักงานป.ป.ช. มีการจัดโครงสร้างของหน่วยงาน อัตรากำลังคนแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นขึ้นเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ และทำการแบ่งหน่วยงานภายในสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติออกเป็น 11 สำนัก 4 กอง โดยในแต่ละหน่วยงานมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

สำนักงาน	หน้าที่และความรับผิดชอบ
สำนักป้องกันการทุจริต 1	เสนอมาตรการความเห็น หรือข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรือวางแผนงานโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อป้องกันหรือปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม
สำนักป้องกันการทุจริต 2	ดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริต และเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคล มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
สำนักปราบปรามการทุจริต 1	ไต่สวนและวินิจฉัยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อมีผู้กล่าวหา ร้องเรียนหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมในสังกัดดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> • กระทรวงมหาดไทย(ยกเว้นกรมราชทัณฑ์ กรมที่ดิน) • สำนักนายกรัฐมนตรี (ยกเว้นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ) • กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม • กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล • กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงาน	หน้าที่และความรับผิดชอบ
	<ul style="list-style-type: none"> • กระทรวงสาธารณสุข • ทบวงมหาวิทยาลัย • หน่วยงานอิสระ • สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) • สำนักพระราชวัง • สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร • สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา • สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ • สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง • ราชบัณฑิตยสภา
สำนักปราบปรามการทุจริต 2	<p>ไต่สวนและวินิจฉัยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อมีผู้กล่าวหา ร้องเรียน หรือ มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่ง หน้าที่ในการยุติธรรมในสังกัดดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> • กระทรวงกลาโหม • กระทรวงการต่างประเทศ • กระทรวงยุติธรรม • สำนักงานอัยการสูงสุด • สำนักงานตำรวจแห่งชาติ • กรมราชทัณฑ์ • กระทรวงการคลัง • กระทรวงพาณิชย์ • กระทรวงอุตสาหกรรม • กระทรวงคมนาคม • กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ • กรมที่ดิน • กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ สิ่งแวดล้อม • รัฐวิสาหกิจ

สำนักงาน	หน้าที่และความรับผิดชอบ
สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน 1	<p>1. ใต้สวนและวินิจัยเจ้าหน้าที่ของรัฐดังนี้ คือ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานสภาฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด กรรมการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน รองประธานสภาฎีกา รองประธานศาลปกครองสูงสุด หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร รองอัยการสูงสุด เมื่อมีคำร้องขอให้ถอดถอนจากตำแหน่งโดยมีพฤติการณ์ร้ายชัดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย</p> <p>2. ใต้สวน และวินิจัยดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐดังต่อไปนี้ คือ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ข้าราชการการเมืองอื่น เมื่อมีผู้เสียหายกล่าวหาว่าร้ายชัดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา กระทำความผิดต่อหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น</p> <p>3. และ 4. ตรวจสอบความถูกต้อง และความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งใต้สวนวินิจัยเรื่องร้ายชัดปกติของบุคคลตามข้อ 1 และ 2</p>
สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน 2	<p>1. และ 2. ใต้สวนและวินิจัยเมื่อมีคำร้องขอให้ถอดถอน หรือดำเนินคดีอาญา กรณีที่มีการกล่าวหาเรื่องเรียนสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>3. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน และหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>4. ใต้สวนวินิจัยเรื่องร้ายชัดปกติของสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร</p>

สำนักงาน	หน้าที่และความรับผิดชอบ
สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน 3	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใต้สวนและวินิจฉัยเมื่อมีการร้องขอให้ถอดถอน กรณีที่มีการกล่าวหาหรือเรียนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงว่า รวยผิดปกติ 2. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน และหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงทุก 3 ปี 3. ใต้สวนวินิจฉัยเรื่องว่ารวยผิดปกติของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง
สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน 4	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบความถูกต้อง ความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน และหนี้สินของผู้บริหารและสมาชิกเทศบาลนคร และเทศบาลเมือง ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา 2. ใต้สวนและวินิจฉัย เมื่อมีการกล่าวหาหรือเรียน หรือมีพฤติการณ์ว่ารวยผิดปกติของบุคคลตามข้อ 1.
สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน 5	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบความถูกต้อง ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีใช้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 (ยกเว้น ผู้พิพากษาในศาลฎีกา และตุลากรในศาลปกครองสูงสุด) 2. ใต้สวนและวินิจฉัยเมื่อมีการกล่าวหาหรือเรียน หรือมีพฤติการณ์ว่ารวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติตามที่ ป.ป.ช. กำหนดของบุคคลตามข้อ 1.
สำนักคดี	<p>มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางอาญา และในทางวินัย ตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายหลังจากที่สำนักปราบปรามการทุจริต และสำนักตรวจสอบทรัพย์สินดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

	<ol style="list-style-type: none"> 2. เสนอวุฒิสภา เพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนด 3. ดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีใช้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและร้องขอให้ศาลที่มีอำนาจ ทำการพิจารณาพิพากษาคดี 4. ส่งเรื่องให้แก่ทางศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด กรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งมีหน้าที่ที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้พ้นจากตำแหน่ง และสั่งให้ผู้บังคับบัญชา ผู้มีอำนาจแต่งตั้ง ถอดถอนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินให้พ้นจากตำแหน่ง 5. ดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีใช้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือบุคคลที่ไม่มีกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับวินัย 6. ยึด आयัดทรัพย์สิน หรือเพิกถอนการ โอนทรัพย์สินที่มีการ โอนไปโดยมิชอบและเพิกถอนสิทธิต่าง ๆ 7. ดำเนินการบังคับคดี 8. ดำเนินการตามบทกำหนดโทษ 9. ติดตามผลการดำเนินคดี 10. ดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี 11. ดำเนินการตามกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง อาทิกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ กฎหมายว่าด้วยการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคล และผลประโยชน์ส่วนรวมกฎหมายว่าด้วยการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี 12. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย
สำนักนโยบายและแผน	<p>มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับด้านแผนงาน ด้านการวิจัย และส่งเสริมการวิจัย เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการ

สำนักงาน	หน้าที่และความรับผิดชอบ
	2. จัดทำรายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อม ข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทุกปี และนำรายงานนั้นพิมพ์เผยแพร่ต่อไป 3. วิจัยและส่งเสริมการวิจัย ดำเนินการทางวิชาการเพื่อพัฒนา ระบบ และวิธีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในวงราชการ และการเมือง 4. กำหนดตำแหน่งหน้าที่ที่ต้องแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน การ พัฒนาระบบรูปแบบ และวิธีการดำเนินการสำรวจทรัพย์สินและ หนี้สิน รวมทั้งการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน 5. พัฒนาระบบกฎหมาย ข้อปฏิบัติในการป้องกันและปราบปราม การทุจริตในวงราชการและการเมือง 6. จัดวางระบบและพัฒนาระบบงานคอมพิวเตอร์และ โปรแกรม 7. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย
กองรับเรื่องร้องเรียน	ดำเนินการเกี่ยวกับการร้องเรียน ข้อกล่าวหา ตรวจสอบเอกสาร การตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น ในกรณีความผิดเล็กน้อยก่อน นำเสนอแก่ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช.เพื่อช่วยลดภาระ การสรุป เรื่องที่มีการกล่าวหาก่อนนำเสนอแก่ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นต้น
กองการเจ้าหน้าที่	ดำเนินการสรรหา แต่งตั้ง บรรจุเจ้าหน้าที่ ทำการจัดวางระบบ บริหารบุคคล พัฒนาศักยภาพ ส่งเสริมและเสริมสร้างวินัย คุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น
กองคลัง	ดำเนินการบริหารทางการเงิน งบประมาณ การบัญชี เงิน สิ้นับสนุน บริหารจัดการสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ พัสดุ อาคาร สถานที่ เป็นต้น
กองงานคณะกรรมการ	ดำเนินการเกี่ยวกับงานโฆษกของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ติดตาม ประสานงานในเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ความสนใจและ มอบหมาย การจัดการประชุม เป็นต้น

4.5 อุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

ปัจจัยที่ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่อาจสัมฤทธิ์ผลได้ เนื่องจากข้อจำกัดบางประการ อันเกี่ยวกับเรื่องกรอบอำนาจและกระบวนการบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เช่น อุปสรรคเกี่ยวกับอำนาจในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดที่พ้นตำแหน่งไปแล้ว ข้อจำกัดในการเสนอเรื่องเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ข้อจำกัดในกระบวนการไต่สวน และกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับอื่นๆ กำหนดให้มีภาระหน้าที่เพิ่มขึ้น เป็นต้นซึ่งประกอบไปด้วย

4.5.1 ข้อจำกัดในด้านกรอบอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ข้อจำกัดในเรื่องกรอบอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่ได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ ก่อให้เกิดอุปสรรคบางประการในการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนี้

4.5.1.1 บทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจในการจับกุมและควบคุมตัว ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำการทุจริตคอร์รัปชันต่อตำแหน่งหน้าที่

สามารถแยกได้เป็น 2 ประเด็นที่สำคัญ คือ

- 1). หลักเกณฑ์ในการจับกุมและการควบคุมตัวผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่
- 2). อำนาจในการจับกุมและการควบคุมตัวผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่

1). หลักเกณฑ์ในการจับกุมและการควบคุมตัวผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจับกุมและการควบคุมตัวผู้ที่ถูกกล่าวหาไว้ 2 กรณีคือ

1.1) กรณีการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจที่เกี่ยวกับการจับกุมและการควบคุมตัวผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังนี้

(1). ในมาตรา 72 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 กำหนดว่า ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ร้องทุกข์

กล่าวโทษต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือบุคคลอื่น เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน กรณีร้ายแรงผิดปกติ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เพื่อให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับคำร้องทุกข์กล่าวโทษนั้น ยื่นคำร้องดังกล่าวต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อออกหมายจับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหา และ/หรือบุคคลอื่นผู้เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจับบุคคลผู้ถูกกล่าวหา โดยไม่มีหมายได้ และเมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการจับกุมบุคคลดังกล่าวแล้ว ให้ส่งตัวผู้ถูกกล่าวหาที่ถูกจับกุม พร้อมทั้งบันทึกการจับมายังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน 48 ชั่วโมง

(2). ในกรณีที่มีความจำเป็น ต้องมีการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาที่ถูกจับกุมไว้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอให้ศาลออกหมายขังผู้ถูกกล่าวหาไว้ได้²⁷ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(3). ปลอ่ยตัวผู้ถูกจับไปโดยที่มีหลักประกัน หรือไม่มีประกันในกรณีที่ ไม่จำเป็นต้องมีการควบคุมตัวผู้ถูกจับนั้นไว้²⁸

1.2) กรณีการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจเกี่ยวกับการจับกุมและการควบคุมตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐดังต่อไปนี้

(1). คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมาย เพื่อให้มีการจับกุมและควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้ซึ่งทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติว่าข้อกล่าวหาดังกล่าวนั้นมีมูล เพื่อส่งตัวไปยังพนักงานอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการต่อไป หมายความว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อให้มีการจับกุมและควบคุมตัวได้ ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่าข้อกล่าวหาดังกล่าวมีมูลเท่านั้น

เมื่อศาลออกหมายจับแล้วบุคคลผู้มีอำนาจจับ ได้แก่ “พนักงานฝ่ายปกครอง” หรือ “เจ้าหน้าที่ตำรวจ” ดังนั้น ในการดำเนินการเพื่อให้มีการจับกุมและควบคุมตัว

²⁷ มาตรา 72 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

²⁸ มาตรา 73 วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

ภายหลังจากที่ศาลได้มีการออกหมายจับแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องขอความร่วมมือจาก พนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติตามหมายเท่านั้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ใน สำนักงานคณะกรรมการป.ป.ช. ไม่มีอำนาจหรือมีฐานะเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือ เจ้าหน้าที่ตำรวจแต่อย่างใด

และเมื่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมและ ควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาได้แล้ว ให้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องให้แก่อัยการสูงสุดเพื่อ ดำเนินคดีอาญาต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำการทุจริตคอร์รัปชันต่อตำแหน่งหน้าที่ ต่อไป

(2). แสวงหาข้อเท็จจริงและทำการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงหรือเพื่อพิสูจน์ความผิดและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

(3). การปล่อยตัวผู้ถูกจับชั่วคราว

อาจสรุปได้ว่า ในเรื่องของการดำเนินคดีอาญาในระหว่างผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ กฎหมายได้มีการกำหนดขั้นตอนในการจับกุมและควบคุมตัวเอาไว้อย่าง แตกต่างกัน กล่าวคือ ในกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจยื่นคำร้องต่อศาลให้ออกหมายจับ ดำเนินการจับและส่งตัวผู้ถูกจับมายัง คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่างจากกรณีของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ต้องดำเนินการขอให้ศาลออกหมายเพื่อให้มีการจับกุมและควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาเอง

4.5.1.2 บทบัญญัติที่เกี่ยวกับอำนาจในการจับกุม และการควบคุมตัวผู้ที่ถูก กล่าวหาว่าทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ดังนี้

1). ข้อจำกัดในกรณีการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการร้องทุกข์กล่าวโทษ ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจตามมาตรา 72²⁹ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ

²⁹ โปรดดู มาตรา 72 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริต พ.ศ.2542 และมาตรา 66 รวมทั้ง ในมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 พ.ศ.2550 ที่ยกเลิกความในมาตรา 66 และให้ ใช้ความดังต่อไปนี้แทน ดังนี้

“มาตรา 66 ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีผู้กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่นร้ายชัดปกติ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ.2542 เพื่อให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจยื่นคำร้องต่อศาลให้ออกหมายจับ เพื่อดำเนินการจับกุมและส่งตัวผู้ถูกจับมายังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน 48 ชั่วโมง ถือได้ว่าในระหว่างที่มีการจับกุมและคุมขัง เพื่อดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น อยู่ในระหว่างการดำเนินการของทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. เช่นนี้เท่ากับเป็นการเพิ่มขึ้นตอนในการปฏิบัติหน้าที่ที่มากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติคือ

(ก) กรณีของการจับกุม ซึ่งการดำเนินงานในบางครั้งต้องการความรวดเร็วจับไว้อย่างมากในการดำเนินงาน ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช.จึงมีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือการประสานงานเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาดที่อาจทำให้ไม่สามารถจับกุมผู้ถูกกล่าวหาได้

(ข) ในเรื่องของการควบคุมตัว เมื่อทางคณะกรรมการ ป.ป.ช.ได้นำตัวผู้ถูกกล่าวหาทำการไต่สวนข้อเท็จจริงเสร็จสิ้นแล้ว ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องส่งตัวผู้ถูกกล่าวหากลับไปให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อควบคุมตัวต่อ ซึ่งในบางกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่แน่ใจในอำนาจที่ตนมีอยู่ว่าตนมีอำนาจในการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ หรือปฏิเสธที่จะไม่ควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาจนในที่สุดต้องทำการปล่อยตัวผู้ถูกกล่าวหานั้นไป ซึ่งอาจทำให้ส่งผลเสียต่อการดำเนินคดี ถ้าหากผู้ถูกกล่าวหาที่มีการปล่อยตัวออกมาทำการหลบหนี เช่นนี้จะเป็นการทำให้เสียเวลาในการติดตามจับกุมตัวผู้ถูกกล่าวหานั้นมาดำเนินคดีอีกครั้ง

(ค) ในเรื่องระยะเวลาในการควบคุมตัว กรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการจับกุมบุคคลดังกล่าวได้แล้ว จะต้องส่งตัวผู้ถูกจับมายังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน 48 ชั่วโมง³⁰ เช่นนี้หากรวมระยะเวลาในการส่งตัวผู้ถูกมาให้แก่ทางคณะกรรมการฯ เข้ากับระยะเวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ใช้ในการดำเนินการสอบสวน อาจทำให้ผู้ถูกจับต้องถูกควบคุมตัวนานเกินกว่าที่จำเป็น

กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว เว้นแต่ในกรณีที่ผู้กล่าวหามิใช่ผู้เสียหาย และคำกล่าวหาไม่ระบุพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะไม่ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงก็ได้

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจวางระเบียบเกี่ยวกับการกล่าวหาตามวรรคหนึ่งได้

บทบัญญัติตามวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลอื่นเป็นคู่กรณีผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนด้วย". (ดูภาคผนวก ก.)

³⁰ มาตรา 72 วรรคสอง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.

แต่ถ้าหากกฎหมายได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีฐานะเป็นพนักงาน พนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งมีอำนาจขออนุญาตจับ ดำเนินการจับกุมรวมทั้งมีอำนาจในการควบคุมตัวเพื่อดำเนินการสอบสวน โดยที่ไม่ต้องขอให้ศาล ออกหมายจับ เช่นนี้อาจทำให้ระยะเวลาในการดำเนินการตามที่กล่าวมาไม่เกิน 48 ชั่วโมงได้ เพราะ ไม่ต้องเสียเวลาในการติดต่อหลายขั้นตอนได้

อย่างไรก็ตาม หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวผู้ถูกจับ เกินกว่า 48 ชั่วโมง สามารถทำได้โดยกฎหมายได้ก็เปิดช่องให้แก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการ ยื่นคำร้องต่อศาลอาญาเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับผู้ถูกจับได้ ตามมาตรา 74 ของ พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

2). ข้อจำกัดกรณีการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

กรณีการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากเป็นกรณีที่ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือมีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มูลนั้น ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะสามารถ ขอให้ศาลออกหมาย เพื่อให้มีการดำเนินการจับกุมและควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาเพื่อส่งตัวไปยัง อัยการสูงสุดได้โดยที่ไม่ต้องผ่านทางพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้เขียนเห็นว่า กฎหมายมีความประสงค์ให้การดำเนินการดังกล่าว เป็นการลดขั้นตอนในการทำงานของทาง คณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยที่ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถดำเนินการส่งเรื่องให้แก่ทางอัยการ ได้เองโดยไม่ต้องดำเนินการติดต่อกับทางพนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้ ดำเนินการขอให้ศาลออกหมายและติดตามนำตัวผู้ถูกจับมาให้ก่อนแต่อย่างใด

3). ข้อจำกัดเกี่ยวกับอำนาจในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ซึ่งพ้นจาก ตำแหน่งไปแล้ว

อุปสรรคที่เป็นข้อจำกัดในการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งถูกกล่าวหาว่าได้มี การกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม โดยที่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้นพ้นจากตำแหน่ง หน้าที่แล้ว เช่นนี้ ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจในการดำเนินคดีแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่บุคคล ซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมือง ต่อเมื่อ

(1). ผู้ที่กล่าวหาได้ทำการยื่นคำกล่าวหาขึ้นเป็นหนังสือ และลงลายมือชื่อ ของตนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และ

(2). มีการยื่นคำกล่าวหาในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหา ยังดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ ของรัฐอยู่ หรือได้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกิน 2 ปี

แต่ในกรณีของการดำเนินคดีต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กฎหมายไม่ได้กำหนดอายุความในการดำเนินคดีไว้ ดังนั้น จึงต้องใช้อายุความทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีระยะเวลาที่ยาวนานกว่า

ซึ่งบทบัญญัติที่เกี่ยวกับอายุความ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และภายหลังได้พบการกระทำความผิดหลังจากที่บุคคลเหล่านั้น พ้นจากตำแหน่งไปแล้วเกินกว่า 2 ปี ในส่วนนี้ที่ยังคงเป็นอุปสรรคอยู่ ซึ่งในทางปฏิบัติหากมีการพบข้อมูล หรือหลักฐานของการกระทำที่เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ภายหลังจากบุคคลผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว 2 ปี เช่นนี้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ไม่มีอำนาจในการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือดำเนินคดีกับบุคคลดังกล่าวได้ ก่อให้เกิดผลเสียในการดำเนินคดีย้อนหลังเมื่อพบหลักฐานในการกระทำความผิด หรือในกรณีที่มีการร้องเรียนต่อพนักงานสอบสวนในภายหลังซึ่งล่วงเลยระยะเวลาที่มากกว่า 2 ปี นับจากวันที่บุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่ง ทำให้คณะกรรมการไม่สามารถรับเรื่องและส่งมานั้นได้ อย่างไรก็ตาม แม้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่อาจที่จะดำเนินคดีกับบุคคลใดก็ตามที่ล่วงพ้นระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ แต่สามารถส่งเรื่องที่ยื่นระยะเวลานั้นกลับไปยังพนักงานสอบสวน เพื่อให้ดำเนินการทางกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องอายุความทั่วไปได้ เพื่อไม่ให้เป็นการจำกัดระยะเวลาในการดำเนินคดีแก่ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่มากจนเกินไป

อีกทั้งในเรื่องของการกล่าวหาว่าบุคคลใดรั่วรัวผิดปกติ เพื่อขอให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดิน จะต้องกระทำในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกิน 2 ปี ซึ่งมีอายุความเช่นเดียวกับกรณีการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ซึ่งก่อให้เกิดช่องว่างในการกระทำความผิดได้ คือแม้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะตรวจสอบและพบว่าบุคคลใดมีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการรั่วรัวผิดปกติ หากได้มีการกล่าวหาว่าบุคคลใดรั่วรัวผิดปกติเกินกว่า 2 ปี นับแต่เมื่อผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ไม่มีอำนาจดำเนินการส่งเรื่องให้แก่อัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน³¹ได้

4.5.2 ข้อจำกัดในกรณีการเสนอเรื่องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ได้กำหนดวิธีการเสนอเรื่องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไว้ดังนี้

³¹ มาตรา 80 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

(1). ในการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งตามมาตรา 66 เดิมที่ยังไม่ได้มีการออก พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พ.ศ.2550 ขึ้นมา ได้กำหนดไว้ว่าในกรณีที่ผู้เสียหายกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้แก่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และข้าราชการการเมืองอื่นรวมถึงบุคคลอื่นผู้เป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ซึ่งกฎหมายตามมาตรา 67 กำหนดว่า ในกรณีที่มิใช่ “ผู้เสียหาย” ให้ทำคำร้องเป็นหนังสือเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ผู้เสียหายกล่าวหาในนั้นร้ายแรงผิดปกติหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือการกระทำการทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น และให้คณะกรรมการป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าวตามมาตรา 69

และหากทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่าข้อกล่าวหาดังกล่าวมีมูลความผิด ให้ประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป ตามมาตรา 70

แต่ภายหลังจากที่ได้มีการออก พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พ.ศ.2550 ขึ้นมาใช้บังคับ ในมาตรา 6 ได้ยกเลิกความในมาตรา 66 เดิมและความตามที่บัญญัติขึ้นใหม่ ดังนี้คือ

“มาตรา 66 ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีผู้กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่นร้ายแรงผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว เว้นแต่ในกรณีที่ผู้กล่าวหามิใช่ผู้เสียหาย และกล่าวหาไม่ระบุพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะไม่ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงก็ได้

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจระเบียบเกี่ยวกับการกล่าวหา ตามวรรคหนึ่งได้
บทบัญญัติตามวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลอื่นเป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนด้วย”

เท่ากับว่าตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ ในมาตรา 6 ที่บัญญัติในเรื่องของมาตรา 66 ใหม่นั้น ได้เป็นการบัญญัติในเรื่องของผู้ที่มีสิทธิเริ่มคดีขึ้นใหม่ จากแต่เดิมคือจะต้องเป็นผู้เสียหาย

มายื่นคำร้องต่อทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. เสียก่อนจึงจะสามารถดำเนินการได้สวนข้อเท็จจริงได้ ทำให้บางกรณีแม้มีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวตามมาตรา 66 ได้กระทำความผิด แต่ทางคณะกรรมการป.ป.ช. ไม่สามารถดำเนินการกับบุคคลนั้นได้เนื่องจากไม่มีผู้เสียหายมายื่นคำร้อง เช่นนี้การที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ ในมาตรา 6 ที่แก้ไขมาตรา 66 ในเรื่องของผู้ริเริ่มคดีว่าเป็น “กรณีที่คณะกรรมการป.ป.ช. มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีผู้กล่าวหา” จึงเป็นการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาในเรื่องของอำนาจ และวิธีการในการดำเนินการได้สวนข้อเท็จจริงของทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีของการเสนอคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้เสียหายมายื่นคำร้องเป็นหนังสือแก่ทางคณะกรรมการป.ป.ช. อีกต่อไป

แต่เดิมที่กำหนดให้ผู้เสียหายต้องมายื่นคำร้องนั้น ถือได้ว่าเป็นการกำหนดวิธีการ ในการได้สวนข้อเท็จจริงของทางคณะกรรมการป.ป.ช. เป็นการแตกต่างไปจากการดำเนินคดีกับ เจ้าหน้าที่ของรัฐเนื่องจากการดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 84 กำหนดไว้ คือ เป็นผู้กล่าวหา โดยยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือแก่ทางคณะกรรมการป.ป.ช. ซึ่งเป็นการสะดวกแก่ทาง คณะกรรมการป.ป.ช. ที่จะทำการได้สวนคดีดังกล่าว เนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดว่าจะต้องเป็น ผู้เสียหาย อีกทั้งการเป็นผู้เสียหายตามมาตรา 66 เดิม เป็นขั้นตอนที่สร้างความยุ่งยากให้แก่ทาง คณะกรรมการป.ป.ช. ที่ให้ในบางกรณี แม้มีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลตามมาตรา 66 คือผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองได้กระทำความผิด แต่หากไม่มีผู้เสียหายยื่นคำร้องเข้ามา เช่นนี้ทาง คณะกรรมการป.ป.ช. ก็ไม่สามารถดำเนินการกับบุคคลผู้นั้นได้

(2). ในกรณีการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ซึ่งมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ในกรณีที่มีการกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ซึ่งมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามมาตรา 84 กำหนดให้ “ผู้กล่าวหา” ยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือยื่น ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ ของรัฐไม่เกิน 2 ปี

(3). กรณีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

ในกรณีที่มีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ใด ร่ำรวยผิดปกติ ตามมาตรา 75 ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการพิจารณาวินิจฉัยในเบื้องต้นก่อนว่า พฤติการณ์หรือเรื่องที่ถูกกล่าวหา นั้นเข้าหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะรับไว้พิจารณาได้หรือไม่

ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ซึ่งได้มีการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้แล้ว ให้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. นำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาด้วย

และกรณีการกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติดังกล่าวจะต้องกระทำในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐ หรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกิน 2 ปี

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. 2542 พ.ศ. 2550 ตามที่ได้กล่าวมาเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดถึงผู้ที่มีสิทธิในการริเริ่มคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กับเจ้าหน้าที่ของรัฐเอาไว้อย่างเดียวกันไม่เป็นการแตกต่างกันอย่างที่ผ่านมาคือ ในกรณีการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 275 ของรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2550 กฎหมายใช้คำว่า “ผู้กล่าวหา” โดยให้ยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของตนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ในส่วนกรณีการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกฎหมายกำหนดให้ “ผู้กล่าวหา” เป็นผู้เสนอเรื่องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2550 ขึ้นมาใช้บังคับในมาตรา 6 เพื่อความสะดวกในการดำเนินกระบวนการได้สวนคดีตามที่ได้มีการกล่าวหา

สำหรับกรณีการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินทั้งในส่วนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น กฎหมายตามมาตรา 75 มิได้กำหนดไว้ว่าบุคคลใดเป็นผู้มีสิทธิในการริเริ่มกระบวนการ เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการได้สวนและรับไว้พิจารณาต่อไปแต่อย่างใด ผู้เขียนมีความเห็นว่าบทบัญญัติในเรื่องของผู้ที่มีสิทธิริเริ่มคดีนี้ยังขาดความชัดเจนอยู่บ้าง ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความว่าผู้ใดจะเป็นผู้มีสิทธิริเริ่มคดีต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้บ้าง จึงขอเสนอแนวทางคือ

ในกรณีที่มีการกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าร่ำรวยผิดปกติ เพื่อขอให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน ผู้เขียนมีความเห็นว่า เมื่อพิจารณาความในมาตรา 75 วรรคหนึ่งพบว่า “ในกรณีที่ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ที่ได้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้แล้ว ให้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. นำทรัพย์สินดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาด้วย” สอดคล้องกับมาตรา 66 ที่กำหนดให้ผู้เสียหายยื่นคำร้องเป็นหนังสือแก่ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้นในกรณีนี้ควรใช้คำว่า “ผู้เสียหาย”

ในกรณีที่มีการกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ซึ่งมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า ร่ำรวยผิดปกติ เพื่อขอให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินนั้น เมื่อพิจารณาในมาตรา 75 วรรคสอง พบว่า “การกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติต้องกระทำในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกิน 2 ปี” นั้นมีความสอดคล้องกับมาตรา 84 ของพระราชบัญญัติ นี้ที่ว่า “ให้ผู้กล่าวหาขึ้นคำกล่าวหาเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของตนเองต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกิน 2 ปี”

หากเป็นกรณีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป.ป.ช. ในการดำเนินการไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ว่าได้กระทำความผิดซึ่งอยู่ในอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คือในกรณีที่มีการกล่าวหาว่าได้มีการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกรณี ร่ำรวยผิดปกติ จะต้องมิใช่ผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อทางคณะกรรมการป.ป.ช.เท่านั้น คณะกรรมการป.ป.ช. จึงจะมีอำนาจในการไต่สวน

แต่ถ้าหากผู้เสียหายไม่ยื่นคำร้องแก่ทางคณะกรรมการป.ป.ช. เพราะด้วยเหตุผลใดๆ อาทิ ตนมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย หรือเกรงกลัวต่ออิทธิพล หรือได้รับผลประโยชน์จากการกระทำความผิดด้วย เช่นนี้ถ้าหากพฤติการณ์การกระทำความผิดปรากฏขึ้นแก่ทางคณะกรรมการป.ป.ช. คณะกรรมการป.ป.ช. จึงควรที่จะมีอำนาจในการไต่สวนเรื่องดังกล่าวได้แม้ไม่มีผู้ร้อง เพื่อดำเนินคดีดังกล่าวในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป

4.5.3 ข้อจำกัดในกระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการป.ป.ช.

เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ได้กำหนดขั้นตอน กระบวนการในการดำเนินงานที่เป็นภาระให้แก่ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. มากจนเกินไป จนทำให้มีคดีค้างจำนวนมาก ไม่อาจที่จะไต่สวนหาข้อเท็จจริงได้ทัน อีกทั้งจำนวนคดีมีปริมาณมากเกินกว่าที่คณะกรรมการป.ป.ช. ทั้ง 9 ท่านจะดำเนินการให้เสร็จสิ้นได้โดยง่าย โดยเฉพาะกระบวนการในการไต่สวนข้อเท็จจริงในแต่ละคดีต้องใช้ระยะเวลาที่นาน จึงส่งผลกระทบต่อไปยั้งการดำเนินกระบวนการบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ฯลฯ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง³² ตามมาตรา 43 ในกรณีดังต่อไปนี้

³² การไต่สวนข้อเท็จจริง หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือมูลความผิด ซึ่งตามกฎหมายได้กำหนดให้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ดำเนินการ.

- (1) กรณีที่ประธานวุฒิสภา ส่งเรื่องให้แก่ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง อันเนื่องมาจากได้มีการเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่งตามมาตรา 59
- (2) เมื่อมีกรณีที่ต้องดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงตามมาตรา 66³³
- (3) กรณีที่มีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร่ำรวยผิดปกติต่อทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินเหล่านั้นตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา 75
- (4) กรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ตามมาตรา 77 และมาตรา 88
- (5) มีการกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา 84

การไต่สวนข้อเท็จจริงนี้ เป็นอำนาจหน้าที่ที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ดำเนินการ แต่ทั้งนี้หากเป็นการสมควรทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจมีการแต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการไต่สวน” ขึ้นเพื่อให้มาดำเนินการในส่วนนี้แทนได้ ตามมาตรา 45 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยในคณะอนุกรรมการไต่สวนต้องประกอบด้วย กรรมการ ป.ป.ช. จำนวน 1 คน และพนักงานเจ้าหน้าที่และ/หรือผู้ทรงคุณวุฒิตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ซึ่งเห็นได้ว่าลักษณะองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการ ป.ป.ช. ที่กำหนดให้ต้องมีกรรมการ ป.ป.ช. ร่วมด้วย 1 คนดังกล่าว ผู้เขียนมองว่าการตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนชุดขึ้นมา มิได้เป็นการลดภาระของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างใด เพียงแต่เป็นการกระจายการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ออกไปเท่านั้น ไม่ได้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนแต่อย่างใด อีกทั้งขั้นตอนในการไต่สวนจะต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดไว้ซึ่งในระเบียบกำหนดให้ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาในเรื่องต่างๆ หรือการกำหนดประเด็นการสอบปากคำพยานของผู้ถูกกล่าวหา จะต้องดำเนินการในลักษณะของการนัดประชุม และต้องทำเป็นหนังสือแจ้งให้กรรมการทุกคนทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วันตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ในมาตรา 21 ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระในขั้นตอนการดำเนินการขึ้น เนื่องจากในการประชุมแต่ละครั้งจะต้องมีการนัดองค์ประชุมให้พร้อม เช่นนี้จึงทำให้เสียเวลามากยิ่งขึ้น

³³ ภายหลังจากที่ได้มีการออก พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2550 ขึ้นมาใช้บังคับ ในมาตรา 3 ได้ยกเลิกความในมาตรา 43 (2) เดิม คือ “ (2) ผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้ดำเนินคดีกับ ผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา 66” และได้ให้ใช้ความต่อไปนี้แทนคือ “(2) เมื่อมีกรณีที่ต้องดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงตามมาตรา 66”.

ทางแก้เพื่อให้สามารถเป็นการแบ่งเบาภาระในขั้นตอนการไต่สวน ของทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้อย่างแท้จริง อาจมีการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเบื้องต้นก่อนที่จะส่งเรื่องดังกล่าวให้แก่ทางคณะอนุกรรมการ หรือแก่ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช.ต่อไป โดยคณะกรรมการ ตรวจสอบข้อเท็จจริงในเบื้องต้น ประกอบไปด้วยบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดไว้ และไม่ต้องมีกรรมการ ป.ป.ช. คนใดเลยในคณะอนุกรรมการชุดนั้นๆ มิฉะนั้นแล้วการตั้ง คณะอนุกรรมการดังกล่าวจะไม่เป็นการแบ่งเบาภาระของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างใด

4.6 กรณีที่บทบัญญัติของกฎหมายฉบับอื่นๆ ที่กำหนดให้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีภาระหน้าที่ เพิ่มขึ้น

นอกจากทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีบทบาทภาระหน้าที่สำคัญอันเป็นหน้าที่หลักตามที่ กำหนดไว้ในกฎหมายทั้งสองฉบับคือ รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมี ภาระหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นอีกตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับอื่น อาทิ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิด เกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาาคืออาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการจัดการ หุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 ดังนี้

4.6.1 ภาระหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงาน ของรัฐ พ.ศ. 2542

ในการจัดหาสินค้าและบริการของหน่วยงานของรัฐ ในทุกแห่ง รวมทั้งการที่รัฐ ให้สิทธิในการดำเนินกิจการบางอย่างแก่ภาคเอกชน ล้วนแต่เป็นการดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ สาธารณะแทบทั้งสิ้นซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการใช้เงินงบประมาณของรัฐด้วย เช่นนี้การกระทำกิจการ ใดๆก็ตามหากเป็นการทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ การกระทำดังกล่าวจะต้องกระทำด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรมและมีการแข่งขันกันอย่างเสรีเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่รัฐ แต่ที่ผ่านมามีการดำเนินการใน ลักษณะสมยอมในการเสนอราคาเสียเป็นจำนวนมาก มิได้เป็นการแข่งขันเพื่อเสนอประโยชน์สูงสุด ให้แก่รัฐแต่อย่างใด นอกจากนั้นการกระทำดังกล่าวยังได้รับความร่วมมือจากผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้จึงมีการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้นมา อันมี หลักการที่สำคัญเพื่อเป็นการปราบปรามการกระทำผิดในลักษณะดังกล่าว จึงได้มีการกำหนด ลักษณะความผิดและกลไกในการเอาผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ขึ้น เพื่อให้การปราบปรามเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

และกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจในการสอบสวนข้อเท็จจริง อันเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐตามมาตรา 14 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ และหากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวมีมูลก็ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจในการดำเนินการต่างๆ ได้คือ³⁴

(1). ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการกับบุคคลดังกล่าวตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(2). แต่ถ้าในกรณีที่ เป็นบุคคลอื่น ให้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการกล่าวโทษบุคคลดังกล่าวต่อพนักงานสอบสวน เพื่อให้มีการดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวนต่อไป ซึ่งในการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนให้ถือรายงานการสอบสวนข้อเท็จจริงของทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำคัญ

(3). หากกรณีที่มีความผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลอื่นซึ่งลักษณะคดีมีความเกี่ยวเนื่องเป็นความผิดเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน

ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าการกระทำผิดดังกล่าวสมควรดำเนินการสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในคราวเดียวกัน ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดำเนินการสอบสวนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และเมื่อดำเนินการเสร็จให้ส่งรายงานเอกสารและความเห็นไปยังสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการให้มีการฟ้องคดีในศาล ซึ่งมีเขตอำนาจในการพิพากษาคดีสำหรับผู้ที่กระทำความผิดนั้น โดยให้ถือว่ารายงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

แต่ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าการกระทำผิดดังกล่าวสมควรให้ดำเนินการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็ให้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งผลการสอบสวนข้อเท็จจริงไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อเป็นผู้ดำเนินคดีต่อไป

³⁴ มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542

4.6.2 ภาระหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542

สืบเนื่องด้วยพระราชบัญญัติฉบับนี้³⁵ ได้รับหลักการสำคัญมาจากรัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2540 ที่กำหนดให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา วัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุจริตและประพฤติมิชอบ ทั้งคดีอาญาและคดีแพ่ง โดยพิพากษาให้ทรัพย์สินของผู้ถูกกล่าวหาตกเป็นของแผ่นดิน รวมทั้งมีวิธีพิจารณาคดีแตกต่างไปจากคดีอาญาและคดีแพ่งทั่วไป ซึ่งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกาแผนกคดีอาญา นั้นถือเป็นที่สุดไม่มีการอุทธรณ์หรือฎีกาเหมือนดังคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั่วไป เนื่องจากเป็นศาลพิเศษที่ใช้กับบุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 เท่านั้น ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจและหน้าที่ต่างๆ ดังนี้

1) ตามมาตรา 10³⁶ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ได้กำหนดว่า ในกรณีที่ทางคณะกรรมการ

³⁵ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542.

³⁶ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ในมาตรา 10 บัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่ากรณีมีมูลที่จะดำเนินคดีตามมาตรา 9 (1) (2) หรือ (4) ให้ประธาน ป.ป.ช. ส่งรายงาน เอกสาร และพยานหลักฐาน พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดภายในสิบสี่วัน เพื่อให้อัยการสูงสุดยื่นฟ้องคดีต่อศาล

ให้อัยการสูงสุดยื่นฟ้องคดีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องตามวรรคหนึ่งเว้นแต่ภายในระยะเวลาดังกล่าวอัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งมานั้นยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และได้แจ้งข้อไม่สมบูรณ์นั้นไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. และโปรดดู มาตรา 9 (พระราชบัญญัติฯ เดียวกัน) ที่บัญญัติว่า “ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้

(1) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่านายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ร่ำรวยผิดปกติ กระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ที่ตามกฎหมายอื่น

(2) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาบุคคลตาม (1) หรือบุคคลอื่นเป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญาตาม (1)

(3) คดีซึ่งประธานวุฒิสภาส่งคำร้องให้ศาลพิจารณาพิพากษาข้อกล่าวหาว่ากรรมการ ป.ป.ช. ร่ำรวยผิดปกติ กระทบความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

(4) คดีที่ร้องขอให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติตกเป็นของแผ่นดิน”.

ป.ป.ช. มีมติออกมาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้น ได้รั่วรอยผิดปกติ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น (อันรวมไปถึงบุคคลอื่นที่เป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญา) และมีการร้องขอให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตกเป็นของแผ่นดิน โดยประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องทำการส่งรายงาน เอกสาร และพยานหลักฐาน พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดภายใน 14 วัน เพื่อให้อัยการสูงสุดยื่นฟ้องคดีต่อศาล

2) ในกรณีที่ประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงาน เอกสาร พยานหลักฐานไปยังอัยการสูงสุดแต่ยังไม่สมบูรณ์ ตามมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.2542 ให้มีคณะกรรมการ ป.ป.ช. และอัยการสูงสุดขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์เหล่านั้นและทำการรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น³⁷

3) ฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในกรณีที่ทางคณะกรรมการไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ภายในกำหนดระยะเวลา 14 วันนับแต่วันตั้งคณะกรรมการ

4.6.3 ภาระหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ.2543

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.2550 ในมาตรา 267 และ 269³⁸ ที่บัญญัติให้รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นใน

³⁷ มาตรา 11 วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 บัญญัติว่า “ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งข้อไม่สมบูรณ์ตามมาตรา 10 ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. และอัยการสูงสุดตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีผู้แทนของแต่ละฝ่ายจำนวนฝ่ายละเท่ากันเป็นคณะกรรมการ ให้สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ คณะทำงานมีอำนาจหน้าที่พิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ และรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อไป

ในกรณีที่คณะกรรมการไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ภายในกำหนดเวลาสิบสี่วัน นับแต่วันตั้งคณะกรรมการ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจยื่นฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนได้ แต่ต้องฟ้องภายในสิบสี่วันนับแต่วันครบกำหนด”

³⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 (ฉบับปัจจุบัน) ในมาตรา 267 บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติ มาตรา 265 มาใช้บังคับกับนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย เว้นแต่เป็นการดำรงตำแหน่งหรือ

ห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 คือ

- 1). ในกรณีของห้างหุ้นส่วนจำกัด รัฐมนตรีสามารถเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบได้โดยไม่เกินร้อยละ 5 ของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น
- 2). ในกรณีของบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน รัฐมนตรีสามารถเป็นผู้ถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น

ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นเกินกว่าที่กำหนดในมาตรา 4 รัฐมนตรีผู้นั้นจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 5 คือ

1. ให้รัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้แก่ทางประธานกรรมการ ป.ป.ช.ทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และ
2. ให้รัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้แก่ทางนิติบุคคล ซึ่งมีอำนาจจัดการกองทุนส่วนบุคคลหรือมีอำนาจจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น³⁹ ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่แจ้งให้แก่ทางประธาน ป.ป.ช. ทราบ ตามมาตรา 6 และเมื่อได้มีการดำเนินการโอนหุ้นส่วนหรือหุ้นให้แก่นิติบุคคลใดแล้ว ให้รัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการ

ดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใดก็มีได้ด้วย” และ

มาตรา 269 บัญญัติว่า “นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้น แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคล ซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี จะกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามวรรคหนึ่งมิได้

บทบัญญัติมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับกับคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย และให้นำบทบัญญัติ มาตรา 259 วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม”.

³⁹ ตามมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ.2543 บัญญัติว่า “นิติบุคคลที่รัฐมนตรีจะ โอนหุ้นส่วนหรือหุ้นให้จัดการตามพระราชบัญญัตินี้ได้ ต้องเป็นนิติบุคคลที่มีอำนาจจัดการกองทุนส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือนิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นตามกฎหมายโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการป.ป.ช.”.

ป.ป.ช. ทราบภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้อोनหุ้นส่วนหรือหุ้นนั้น อย่างไรก็ตามในมาตรา 11⁴⁰ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการอันใดซึ่งมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารครอบงำหรือจัดการเรื่องใดๆที่เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว

ด้วยอำนาจตามกฎหมายต่างๆที่กำหนดให้คณะกรรมการป.ป.ช. มีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ปริมาณของคดีไม่สอดคล้องกับจำนวนบุคลากรในสำนักงาน ป.ป.ช. ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน และมีคดีที่ค้างอยู่จำนวนมาก

4.7 ข้อจำกัดเกี่ยวกับกระบวนการบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ซึ่งข้อจำกัดที่เกี่ยวกับกระบวนการบังคับใช้กฎหมายของทางคณะกรรมการเกิดขึ้นได้ 2 ทางทั้งข้อจำกัดอันเนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายภายในสำนักงานฯ กับข้อจำกัดอันเนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายภายนอกสำนักงานฯ กล่าวคือ

4.7.1 อุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายภายในสำนักงาน ป.ป.ช.

1. อุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายภายในสำนักงาน ป.ป.ช. สืบเนื่องมาจากขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งทำให้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน และไม่ได้มีการจัดสรรแบ่งกลุ่มบุคลากรเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปตามความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ

(1). กรณีขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

เนื่องจากทางบุคลากรที่มีความชำนาญงานในแต่ละสาขามีจำนวนที่ไม่ มาก ส่งผลให้ทางสำนักงานป.ป.ช.ขาดแคลนในบางสาขา ทางแก้ของปัญหาคือจัดให้บุคลากรได้รับการฝึกฝน เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เช่น มีการจัดฝึกอบรมทุกๆ 3-6 เดือน หรือจัดให้มีการทดสอบการปฏิบัติงานเพื่อเป็นการส่งเสริม ประสิทธิภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน หรือจัดให้มีการเปิดรับบุคลากรที่มีคุณสมบัติ ตรงตามที่ต้องการเพิ่มขึ้น

(2). กรณีที่ไม่ได้มีการจัดสรรแบ่งกลุ่มบุคลากรเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปตามความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ

⁴⁰ ตามมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ.2543 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้รัฐมนตรีกระทำการอันใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารครอบงำ หรือออกคำสั่งเกี่ยวกับการจัดการหุ้นส่วนหรือหุ้น หรือการจัดหาผลประโยชน์ในหุ้นส่วนหรือหุ้น”.

เนื่องจากหน่วยงานภายในสำนักงาน ป.ป.ช.แต่ละหน่วยงานย่อมมีความเชี่ยวชาญที่ไม่เหมือนกัน เช่นสำนักตรวจสอบทรัพย์สิน (1)-(5) ซึ่งแต่ละหน่วยงานย่อมมีความแตกต่างกันไปแม้จะทำหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินเหมือนกันก็ตาม เช่น

สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน (1)-(5) ล้วนแต่มีอำนาจในการไต่สวน วินิจฉัยข้อร้องเรียนหรือข้อกล่าวหาและตรวจสอบความถูกต้องความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน โดยมีความแตกต่างกันดังนี้คือ

-สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน (1) ไต่สวนวินิจฉัยและตรวจสอบความถูกต้องความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ของบุคคลดังต่อไปนี้

1). เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานสภาฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด กรรมการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน รองประธานสภาฎีกา รองประธานศาลปกครองสูงสุด หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร รองอัยการสูงสุด เมื่อมีคำร้องขอให้ถอดถอนจากตำแหน่งโดยมีพฤติกรรมการร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมหรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

2). เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ข้าราชการการเมืองอื่น เมื่อมีผู้เสียหายกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

-สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน (2) ไต่สวนวินิจฉัยและตรวจสอบความถูกต้องความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ของบุคคลดังต่อไปนี้

กรณีเป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อมีคำร้องขอให้ถอดถอนหรือดำเนินคดีอาญา กรณีที่มีการกล่าวหาหรือเรียนว่าร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

-สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน (3) ไต่สวนวินิจฉัยและตรวจสอบความถูกต้องความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ของบุคคลดังต่อไปนี้

กรณีผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง เมื่อมีคำร้องขอให้ถอดถอนหรือดำเนินคดีอาญา กรณีที่มีการกล่าวหาหรือเรียนว่าร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

-สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน (4) ไต่สวนวินิจฉัยและตรวจสอบความถูกต้องความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ของบุคคลดังต่อไปนี้

กรณีของผู้บริหารและสมาชิกเทศบาลนคร และเทศบาลเมือง ข้าราชการ รัฐสภาฝ่ายการเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา เมื่อมีการกล่าวหา ร้องเรียน หรือมีพฤติกรรมการร้ายแรงผิดปกติกหรือมีทรัพย์สิน เพิ่มขึ้นผิดปกติ

-สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน (5) ได้สวนวินิจฉัยและตรวจสอบความ ถูกต้องความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ของบุคคลดังต่อไปนี้

กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ดำรง ตำแหน่งตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ.2542 (ยกเว้น ผู้พิพากษาในศาลฎีกา และตุลาการในศาลปกครองสูงสุด) เมื่อมีการ กล่าวหา ร้องเรียน หรือมีพฤติกรรมการร้ายแรงผิดปกติกหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ เป็นต้น

ดังนั้น ถ้าหากได้มีการแบ่งความรับผิดชอบตามลักษณะของการกระทำ ผิด จะสามารถช่วยลดระยะเวลาในการปฏิบัติงานให้สั้นลงได้อีกทางหนึ่ง

2.อุปสรรคในเรื่องของบุคลากรที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานสืบเนื่องจากการกิจ จำนวนมากที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายต่างๆที่กำหนดไว้หลายฉบับ ทำให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานไม่ สามารถปฏิบัติงานได้ทันตามระยะเวลาและตามที่เป้าหมายกำหนด อาจเพราะปริมาณของ บุคลากรที่ไม่สมดุลกับปริมาณงานที่มาก รวมทั้งงานในบางกรณีเป็นเรื่องใหม่ซึ่งบุคลากรยังไม่ เคยปฏิบัติมาก่อน จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานด้านการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต

4.7.2 อุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายภายนอกสำนักงาน ป.ป.ช.

สามารถแบ่งได้ดังนี้คือปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายร่วมกับหน่วยงานอื่น ในประเทศ กับปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายกับหน่วยงานของต่างประเทศ

4.7.2.1 อุปสรรคในการประสานการบังคับใช้กฎหมายรวมทั้งการประสานงาน ร่วมกับหน่วยงานอื่นภายในประเทศ

ภาระหน้าที่ของคณะกรรมการป.ป.ช.และสำนักงานป.ป.ช.จะต้องเป็นการ ดำเนินงานประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น แต่เท่าที่ผ่านมาเกิดความไม่ชัดเจน เกิดความ คลุมเครือในส่วนของการประสานงาน ยังไม่มีกฎระเบียบที่ชัดเจนในการประสานความร่วมมือกัน หรือแม้แต่ปัญหาความซ้ำซ้อนและอำนาจที่ขัดกันระหว่างคณะกรรมการป.ป.ช. กับหน่วยงานอื่นๆ เช่น

ความซ้ำซ้อนในด้านการดำเนินงานระหว่างคณะกรรมการป.ป.ช.กับ
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (คณะกรรมการป.ป.ง)

ในปีพ.ศ.2542 ประเทศไทยได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงินขึ้น ซึ่งเป็นองค์กรอิสระ โดยมีเลขาธิการฯเป็นผู้มีหน้าที่ควบคุมดูแล ตาม
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งในกฎหมายฟอกเงินฉบับนี้ได้
วางมาตรการที่สำคัญคือมาตรการ “การริบทรัพย์สินทางแพ่ง” ซึ่งมีหลักในการยึดทรัพย์ที่ต่างจาก
การริบทรัพย์สินในทางอาญา ซึ่งการริบทรัพย์สินในทางแพ่งนี้มีสาระสำคัญอยู่ที่สามารถริบ
ทรัพย์สินได้ โดยเพียงมีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ตามความผิดมูล
ฐานที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และเจ้าของทรัพย์สินไม่
สามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากทางอื่น โดยสุจริต เช่นนี้ทาง
คณะกรรมการ ป.ป.ง. สามารถมีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้นได้

และคดีที่จะเข้าสู่ขั้นตอนการดำเนินการของคณะกรรมการป.ป.ง.ต้องเป็นการ
กระทำความผิดตาม 8 ฐานความผิดมูลฐาน⁴¹ ที่กฎหมายได้กำหนดเอาไว้ด้วยโดยเฉพาะความผิดที่
เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งก็คือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่ง
หน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงาน
ในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

เมื่อพิจารณาความผิดที่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการป.ป.ช.คือความผิดต่อ
ตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิด
ของพนักงานในองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่
ตามกฎหมายอื่น ซึ่งล้วนแต่เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินด้วยเช่นกัน เมื่อเป็นเช่นนี้
ความผิดเดียวกันแต่มีความผิดตามกฎหมายฉบับและมีหน่วยงานที่มีอำนาจ 2 หน่วยงาน ย่อม
ก่อให้เกิดการซ้ำซ้อนกันในการบังคับใช้กฎหมาย หรืออาจเกิดการขัดแย้งในการประสานความ
ร่วมมือกันได้ เช่น ระเบียบการประสานการบังคับใช้กฎหมาย ที่ถึงแม้จะมีข้อตกลงตามระเบียบ

⁴¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินพ.ศ.2542 ในมาตรา 3 บัญญัติว่า “ใน
พระราชบัญญัตินี้

“ความผิดมูลฐาน” หมายความว่า...

(5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวล
กฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิด
ต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น.....”

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2544 ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2544) ก็ตาม แต่ระเบียบดังกล่าวยังขาดความชัดเจน ซึ่งในข้อตกลงนั้นมีกรณีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพียงประการเดียว ได้แก่ ประเภทลักษณะคดีที่ต้องรายงาน ซึ่งในข้อตกลงกำหนดไว้เพียงว่า

“ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

ให้รายงานในคดีที่มีการทุจริตในวงเงินตั้งแต่สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นสมควร”

เช่นนี้แสดงให้เห็นถึงความกำกวมระหว่างกฎหมาย 2 ฉบับที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในการแบ่งหน้าที่หรือการใช้อำนาจระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ง. ในกรณีที่มีการกระทำผิดความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เนื่องจากทั้ง 2 หน่วยงานต่างมีอำนาจเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม จุดประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายของทั้ง 2 หน่วยงานจะไม่เหมือนกันเสียทีเดียว คือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มุ่งในการลงโทษผู้กระทำผิดทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ ส่วนคณะกรรมการ ป.ป.ง. มุ่งเน้นการยึดทรัพย์สินจากผู้กระทำผิด มิให้ผู้กระทำผิดสามารถใช้เงินหรือทรัพย์สินได้ที่มาจากการกระทำผิด ตลอดจนไม่สามารถถ่ายโอนเงินที่ได้จากการกระทำผิดไปที่อื่น จึงเป็นการมุ่งเน้นไปที่ตัวทรัพย์สินมากกว่า เช่นนี้การบังคับใช้กฎหมายทั้ง 2 ฉบับจึงขัดกัน ในทางกลับกัน หากนำมาตรการทางกฎหมายทั้ง 2 แบบ มาบังคับใช้ควบคู่กันย่อมทำให้การลงโทษผู้กระทำผิดจะกระทำได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นจำเป็นที่จะต้องหามาตรการที่เหมาะสมในการประสานความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมายระหว่างหน่วยงานทั้ง 2 เพื่อป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งในการประสานงาน และเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายของทั้ง 2 หน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น

การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกันระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญ

ซึ่งอำนาจหน้าที่ของทั้ง 2 หน่วยงานนี้มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงระหว่างกัน อันเป็นไปตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 ดังนี้

(ก) ในการพิจารณาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฯ เนื่องจากรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 214 กำหนดว่าใน

กรณีที่มีความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีใช้ศาลตั้งแต่สององค์กรขึ้นไป ให้ประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี หรือองค์กรนั้น เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้นเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรที่มีการกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ไว้ในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จึงถือเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หากเกิดปัญหาใดๆเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขึ้น ประธานกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ที่จะต้องเสนอเรื่องดังกล่าวพร้อมทั้งความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญทำการวินิจฉัย

(ข) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องสมาชิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา ดังนั้นการดำเนินการของหน่วยงานทั้ง 2 จึงมีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งในการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญนั้น แม้จะไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่โดยหลักจะเป็นการพิจารณาจากสำนวนการสอบสวนของทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำคัญ เนื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ดำเนินการพิจารณาบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินและเอกสารประกอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในเมืองต้นนั่นเอง

ดังนั้นเมื่อกฎหมายได้กำหนดให้การดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และ ศาลรัฐธรรมนูญมีความเชื่อมโยงกัน จึงสมควรกำหนดระเบียบหรือข้อตกลงระหว่างหน่วยงานทั้ง 2 ขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างกัน

กรณีการบังคับใช้กฎหมายที่อยู่ในชั้นพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ในปัจจุบันได้มีการบัญญัติกระบวนการพิเศษใช้กับการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้⁴²

(ก) กรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตตำแหน่งต่อหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือทุจริตตำแหน่งต่อหน้าที่ราชการตามกฎหมายอื่น ต้องฟ้องคดียังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(ข) ผู้เสียหายจากการกระทำตามข้อ (ก) มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนหาข้อเท็จจริง

⁴²มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, น. 173.

(ค) ในการพิจารณาคดีให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยึดสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณา อย่างไรก็ตาม อาจได้สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่ศาลฯ เห็นสมควร

(ง) การพิจารณาพิพากษาคดีให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ โดยผู้พิพากษา ซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยคดีเป็นหนังสือพร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนลงมติ

เห็นได้ว่าการดำเนินการดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ต้องมีความเชื่อมโยงกับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรหลายหน่วยงานด้วยกัน อันได้แก่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ทำรายงานผลการตรวจสอบการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และอัยการสูงสุดในฐานะที่ทำหน้าที่ดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่นนี้เพื่อมิให้มีการปฏิบัติงานที่ขัดแย้งกัน จึงควรมีการทำข้อตกลงเกี่ยวกับการดำเนินการของแต่ละหน่วยงานขึ้นให้ชัดเจน

กรณีการขัดกันระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)

ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) เป็นองค์กรตรวจสอบอิสระและเป็นกลาง ประกอบด้วยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) โดยมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการเงินของแผ่นดิน เช่น

1) รับผิดชอบในงานด้านธุรการของ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) ตาม มาตรา 39(1)

2) ตรวจสอบการเงินแผ่นดิน ตามมาตรา 39(2) อาทิ

- ตรวจสอบการรับจ่าย การเก็บรักษา การใช้จ่ายเงินและทรัพย์สิน รวมทั้ง ตรวจสอบผลการดำเนินงาน

- ตรวจสอบรายงานการรับจ่ายเงินประจำปี และงบแสดงฐานะการเงินแผ่นดิน

- ตรวจสอบบัญชีทุนสำรองเงินตราประจำปี

- ตรวจสอบการจัดเก็บ และการประเมินภาษีอากร ค่าธรรมเนียม และรายได้อื่นๆ

3) จัดทำรายงานและติดตามผลการปฏิบัติงาน ตามมาตรา 39(3)(4)

4) ตรวจสอบเงินราชการลับ หรือเงินที่มีลักษณะคล้ายกัน ตามมาตรา 40

อีกทั้งหากทางสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ตรวจพบว่าการกระทำผิดดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการด้วยแล้ว สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจพิจารณาได้ และยังถือเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอีกด้วย แสดงว่าการกระทำความผิดครั้งนั้นเป็นความผิดตามกฎหมาย 2 ฉบับทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

สาระสำคัญของทางคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินอยู่ที่การดำเนินการของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 46 ซึ่งกำหนดว่าในกรณีที่ทางคณะกรรมการพิจารณาผลการตรวจสอบแล้ว ปรากฏว่ามีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าเป็นการทุจริตหรือมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เงินหรือทรัพย์สินของราชการ ให้คณะกรรมการฯแจ้งต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี โดยทางพนักงานสอบสวนต้องนำรายงานการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) มาใช้เป็นหลักในการสอบสวน และให้แจ้งต่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทราบภายในทุก 90 วัน⁴³ โดยที่พนักงานสอบสวนไม่ต้องส่งเรื่องมาให้แก่คณะกรรมการป.ป.ช. ต่างจากกรณีตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ในกรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติ

⁴³ มาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาผลการตรวจสอบแล้วปรากฏว่ามีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเป็นการทุจริต หรือมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เงินหรือทรัพย์สินของราชการ ให้คณะกรรมการฯแจ้งต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี และให้คณะกรรมการแจ้งผลการตรวจสอบดังกล่าวให้ผู้รับตรวจ หรือกระทรวงเจ้าสังกัด หรือผู้บังคับบัญชา หรือผู้ควบคุมกำกับ หรือรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจ แล้วแต่กรณี ดำเนินการตามกฎหมายหรือตามระเบียบแบบแผนที่ราชการหรือที่หน่วยรับตรวจกำหนดไว้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้วย

การดำเนินคดีตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนนำรายงานการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินมาใช้เป็นหลักในการสอบสวนด้วย

เมื่อพนักงานสอบสวน ผู้รับตรวจ กระทรวงเจ้าสังกัด ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ควบคุมกำกับหรือรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจตามวรรคหนึ่ง ดำเนินการไปประการใดแล้วให้แจ้งให้คณะกรรมการทราบภายในทุกเก้าสิบวัน

ในกรณีที่พนักงานสอบสวน ผู้รับตรวจ กระทรวงเจ้าสังกัด ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ควบคุมกำกับหรือรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาอันสมควร ให้คณะกรรมการรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี”.

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 เนื่องจากมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวได้มีการกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องดังกล่าวให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ในมาตรา 89

กล่าวได้ว่ากฎหมายทั้ง 2 ฉบับมีความแตกต่างกัน ตรงที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานสอบสวนทำการส่งเรื่องไปให้กับทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อทำการพิจารณา ส่วนพระราชบัญญัติว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้เจ้าพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพื่อดำเนินคดีโดยไม่ได้กำหนดว่าให้พนักงานสอบสวน ต้องส่งเรื่องให้แก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังเช่นที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ผู้เขียนมีความเห็นว่าเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้น จึงสมควรลดภาระหน้าที่ให้แก่ทางคณะกรรมการป.ป.ช. โดยนำอำนาจที่คณะกรรมการป.ป.ช.มีซ้ำซ้อนกับทางสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน โอนให้เป็นภาระหน้าที่แก่ทางสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รับผิดชอบไป เพราะทางคณะกรรมการป.ป.ช.เองมีภาระหน้าที่ที่มากมายอยู่แล้ว อีกทั้งสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน นั้น มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการตรวจสอบข้าราชการที่ทุจริตในเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน

4.7.2.2 อุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายต่อหน่วยงานของต่างประเทศ

อาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ในระดับระหว่างประเทศ มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน เนื่องจากมีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับรัฐบาลและภาคเอกชน โดยการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับหน่วยงานหรือองค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตของนานาประเทศ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อคิดเห็น ประสพการณ์รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และสร้างเครือข่ายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระหว่างประเทศอีกด้วย

แต่เนื่องจากโครงสร้างของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อันเป็นองค์กรอิสระ จึงก่อให้เกิดปัญหาในด้านการประสานงาน อันเนื่องมาจากความร่วมมือในด้านต่างๆของประเทศกับต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานรัฐบาล ดังนั้นจึงต้องขอความร่วมมือกับทางรัฐบาลไทย ในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานของรัฐต่างประเทศ เพราะยังมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานป้องกันและปราบปราม

การทุจริตของต่างประเทศได้มากเท่าไร ก็จะต้องส่งผลทำให้ประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์สามารถกระทำได้หลายวิธี เช่นการส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนา ศึกษานหรือเข้าฝึกอบรมซึ่งจัดขึ้นโดยหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ รวมทั้งการเชิญหน่วยงานจากต่างประเทศมาแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างสม่ำเสมอ

4.8 กระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่ง

บุคคลผู้มีสิทธิที่จะถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในมาตรา 270 บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงวุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้”

บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ด้วยคือ

- (1) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
- (2) ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต”

รวมทั้งเหตุที่จะดำเนินการขอให้ถอดถอนบุคคลใด จะต้องปรากฏว่ามีพฤติกรรมดังนี้คือผู้ดำรงตำแหน่งที่จะถูกร้องขอให้ถอดถอนจะต้องมี

- (1) พฤติการณ์ร่ำรวยกว่าปกติ
- (2) พฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่
- (3) พฤติการณ์ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ
- (4) พฤติการณ์ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม
- (5) พฤติการณ์ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือขัดต่อกฎหมาย หรือ

(6) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งบุคคลนั้นออกจากตำแหน่งได้ ตามมาตรา 58 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542⁴⁴

โดยบุคคลผู้มีสิทธิร้องขอให้วุฒิสภาถอดถอนบุคคลใดๆ ตามที่รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.2550 (ฉบับปัจจุบัน) ในมาตรา 270 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ในมาตรา 58 กำหนดไว้ได้จะต้องเป็นบุคคลดังต่อไปนี้

ตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.2550 ในมาตรา 271 บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตาม มาตรา 274 ให้ถอดถอนบุคคลตาม มาตรา 270 ออกจากตำแหน่งได้ คำร้องขอดังกล่าวต้องระบุถึงพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อๆ ให้ชัดเจน

สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตาม มาตรา 274 ให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่งได้

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคนมีสิทธิ เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา 270 ออกจากตำแหน่งได้ตามมาตรา 164”

และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ในมาตรา 59 บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา 58 ออกจากตำแหน่งได้

สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่งได้”

จากกฎหมายทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวสรุปได้ว่าบุคคลผู้มีสิทธิร้องขอเพื่อให้วุฒิสภาทำการถอดถอนดังนี้

⁴⁴ โปรดดู มาตรา 58 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542.

1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรร้องขอต่อประธานวุฒิสภา

2) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 20,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภามาตรา 164 ของรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.2550⁴⁵

3) สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภาลดถอน สมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่งได้เท่านั้น เพราะสมาชิกวุฒิสภาจะร้องขอให้ลดถอนในตำแหน่งอื่นๆ ไม่ได้

ในกรณีที่ประชาชนเข้าชื่อร้องขอให้ลดถอนนั้น เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 (ฉบับปัจจุบัน) มีศักดิ์ใหญ่กว่าพระราชบัญญัติจึงต้องอาศัยความตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือไม่น้อยกว่า 20,000 คนเป็นสำคัญ อีกทั้งเป็นการชี้ให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญฯพ.ศ.2550 (ฉบับปัจจุบัน) ให้ความสำคัญในเรื่องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยภาคประชาชน จึงลดจำนวนในการเข้าชื่อของประชาชนเพื่อร้องขอให้ลดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเหลือเพียง 20,000 ชื่อ

และจะต้องปรากฏด้วยว่า กรณีที่ประชาชนร้องขอให้ลดถอนผู้ดำรงตำแหน่งออกจากตำแหน่ง จะต้องเป็นผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อลดถอนไม่เกิน 100 คน เพื่อดำเนินการในการจัดทำคำร้องและจะต้องรับรองลายมือชื่อของประชาชนที่เข้าชื่อจำนวนไม่น้อยกว่า 20,000 คน โดยที่ผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อและผู้เข้าชื่อดังกล่าวจะต้องเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และก่อนมีการเริ่มรวบรวมรายชื่อของประชาชนผู้มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอ จะต้องปรากฏว่าผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อได้ไปแสดงตนต่อประธานวุฒิสภาก่อนแล้วด้วย ตามมาตรา 60⁴⁶

⁴⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในมาตรา 164 บัญญัติว่า “ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตาม มาตรา 274 ให้ลดถอนบุคคลตามมาตรา 270 ออกจากตำแหน่งได้

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว กระทำความผิดเป็นข้อๆ ให้ชัดเจน

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการที่ประชาชนจะเข้าชื่อร้องขอตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต”.

⁴⁶ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 60 .

อีกทั้งหลักเกณฑ์ของคำร้องให้ถอดถอนที่ต้องยื่นให้แก่ประธานวุฒิสภา ตามมาตรา 61 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 จะต้องประกอบไปด้วย

1. ในคำร้องจะต้องทำเป็นหนังสือระบุชื่อ อายุ ที่อยู่ หมายเลขประจำตัวประชาชน พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการที่มีรูปถ่ายสามารถแสดงตนได้ และลงลายมือชื่อผู้ร้องขอโดยระบุวัน เดือน ปี ที่ลงลายมือชื่อให้ชัดเจน และ
2. ต้องระบุพฤติการณ์เป็นข้อๆอย่างชัดเจนว่ามี พฤติการณ์ร้ายรอยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายใด และ
3. จะต้องมีการระบุนายานหลักฐาน หรือเบาะแส หรือชี้ช่องพยานหลักฐานตามสมควร ชัดเจนและเพียงพอที่ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะสามารถดำเนินการไต่สวนหาข้อเท็จจริงต่อไปได้ และ
4. จะต้องยื่นคำร้องขอถอดถอนดังกล่าว ต่อประธานวุฒิสภาภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ผู้ริเริ่มได้รวบรวมรายชื่อไปแสดงตนต่อประธานวุฒิสภา

อย่างไรก็ตาม ตามมาตรา 61 นี้ให้นำมาใช้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาด้วยโดยอนุโลม⁴⁷

ภายหลังจากที่ประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องขอดังกล่าวแล้ว ให้ดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาคำร้องขอดังกล่าวที่ได้รับมานั้น ว่ามีความถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ฯ พ.ศ.2550 ในมาตรา 272⁴⁸ และตามมาตรา 63 ของพระราชบัญญัติประกอบ

⁴⁷ ตามมาตรา 62 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542.

⁴⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ฉบับปัจจุบัน) ในมาตรา 272 บัญญัติว่า “เมื่อได้รับคำร้องขอตาม มาตรา 271 แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

เมื่อไต่สวนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำรายงานเสนอต่อวุฒิสภา โดยในรายงานดังกล่าวต้องระบุให้ชัดเจนว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดมีมูลหรือไม่เพียงใด มีพยานหลักฐานที่ควรเชื่อได้อย่างไรพร้อมทั้งระบุข้อยุติว่าจะให้ดำเนินการอย่างไรด้วย

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เห็นว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 หากประธานวุฒิสภาเห็นว่า คำร้องดังกล่าวถูกต้องและครบถ้วนแล้ว ให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าหากประธานวุฒิสภาเห็นว่าคำร้องขอถอดถอนดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ตามมาตรา 61 หรือ 62⁴⁹ ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้แก่ทางผู้ร้องขอ หรือผู้ริเริ่มทราบเพื่อดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป และผู้ร้องขอหรือผู้ริเริ่มจะต้องดำเนินการแก้ไขคำร้องให้เสร็จสิ้นภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากทางประธานวุฒิสภาด้วย

เมื่อทางคณะกรรมการป.ป.ช. ได้รับเรื่องดังกล่าวเพื่อที่จะนำเข้าสู่การพิจารณา ในคำร้องจะต้องประกอบด้วย

1) จะต้องเป็นการร้องขอให้ถอดถอนบุคคลซึ่งยังคงดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่คณะกรรมการป.ป.ช. ได้รับเรื่อง

ใดเป็นเรื่องสำคัญจะแยกทำรายงานเฉพาะข้อนั้นส่งไปให้ประธานวุฒิสภาคามวรรคหนึ่งเพื่อให้พิจารณาไปก่อนก็ได้

ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล นับแต่วันดังกล่าวผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้จนกว่าวุฒิสภามีมติ และให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานและเอกสาร ที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการตาม มาตรา 273 และอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป แต่ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาข้อนั้นเป็นอันตกไป

ในกรณีที่อัยการสูงสุดเห็นว่ารายงาน เอกสาร และความเห็นที่คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งให้ตามวรรคสี่ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ ให้อัยการสูงสุดแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ เพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุนข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน ในกรณีนี้ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและอัยการสูงสุด ตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่งโดยมีผู้แทนจากแต่ละฝ่ายจำนวนเท่ากัน เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อไปในกรณีที่คณะทำงานดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับกรณื่อดำเนินการฟ้องคดีได้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนก็ได้”

⁴⁹ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542.

2) ต้องเป็นการกล่าวหาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองหรือการมีพฤติกรรมร้ายหรือผิดกฎหมาย ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

3) ต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่ากระทำผิดออกเป็นข้อ ๆ พร้อมทั้งระบุพยานหลักฐาน เบาะแส หรือชี้ช่องพยานหลักฐานให้ชัดเจนพอที่ทางคณะกรรมการจะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าคำร้องขอดังกล่าว ไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตาม 1 , 2 หรือ 3 ให้ถือว่าข้อกล่าวหาเป็นอันตกไปและให้ทำการแจ้งให้แก่ทางประธานวุฒิสภาทราบ

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. อยู่ในขณะดำเนินการไต่สวนพิจารณาคำร้องที่ส่งมา

1). หากได้ทำการไต่สวนแล้วเสร็จ ให้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงานให้แก่วุฒิสภา ถ้าทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วมีมติออกมาว่าข้อกล่าวหาใดมีมูล นับแต่วันดังกล่าวผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูกกล่าวหาไม่อาจที่จะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ จนกว่าทางวุฒิสภาจะมีมติในขณะเดียวกันคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องส่งรายงานตามมติว่ามีมูลให้แก่ทางอัยการสูงสุด เพื่อฟ้องร้องคดียังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2). วุฒิสภาประชุมพิจารณาถอดถอนโดยมติดอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา อนึ่งการออกเสียงและลงคะแนนจะต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ และมติของวุฒิสภาถือเป็นที่สุดไม่อาจมีการร้องขอให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกได้ ตามมาตรา 274 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และมาตรา 65 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542

3). บุคคลใดที่ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา 274 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และมาตรา 65 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ส่งผลให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งหรือให้ออกจากราชการนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติให้ถอดถอน รวมทั้งบุคคลดังกล่าวยังถูกตัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งใดๆ ในทางการเมือง หรือในการรับราชการเป็นเวลา 5 ปี

ทั้งนี้คำร้องขอให้ถอดถอนใดที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ห้ามไม่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงตามมาตรา 44 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542

1) เป็นเรื่องที่ทางคณะกรรมการป.ป.ช. ได้มีคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว เว้นแต่จะไต่สวนหลักฐานใหม่ที่สำคัญแก่ออกกล่าวหา ที่น่าจะทำให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนหรือศาลพิพากษาลงโทษผู้ถูกกล่าวหาได้

2) เป็นเรื่องที่ถูกกล่าวหา เป็นบุคคลคนเดียวเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการป.ป.ช. และมูลเหตุแห่งข้อกล่าวหาเป็นเรื่องเดียวกัน

ในกรณีที่คณะกรรมการป.ป.ช. เห็นว่าคำร้องขอดังกล่าวมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ตาม 1 หรือ 2 ให้คณะกรรมการป.ป.ช. แจ้งให้ประธานวุฒิสภาทราบ

ถ้าในระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงของทางคณะกรรมการป.ป.ช. หากปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากตำแหน่งหรือพ้นจากราชการเพราะเหตุใด ๆ นอกจากถึงแก่ความตาย ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อจะดำเนินคดีอาญา ดำเนินการทางวินัย หรือขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินแล้วแต่กรณีต่อไปได้

หรือในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากตำแหน่งหรือพ้นจากราชการ อันเนื่องมาจากความตาย ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินต่อไปได้⁵⁰

4.9 การดำเนินคดีแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการป.ป.ช.) จัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรดังกล่าวมีความเป็นกลางและมีความเป็นอิสระ มุ่งตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้ครอบคลุมในทุกระดับและรอบด้าน โดยเน้นกลไกที่มีประสิทธิภาพ และได้มีการแบ่งแยกขั้นตอนการตรวจสอบระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ทั่วไป) ออกจากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งให้อำนาจแก่ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการชี้มูลความผิดทั้งทางวินัยและทางอาญา และให้มีการจัดตั้งศาลฎีกา

⁵⁰ ตามมาตรา 57 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542.

แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขึ้น เพื่อสำหรับดำเนินคดีแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำหน้าที่ในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ทำการไต่สวนข้อเท็จจริงในกรณีที่มีผู้กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐรั่วรัวผิดปกติ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เพื่อดำเนินการถอดถอนออกจากตำแหน่ง และส่งเรื่องให้แก่ทางอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีอาญา หรือร้องขอให้ทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินแล้วแต่กรณี และเพื่อให้การดำเนินคดีต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดดังกล่าวเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเที่ยงธรรม จึงได้กำหนดให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขึ้นในศาลฎีกา เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคือ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาว่ารั่วรัวผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น รวมทั้งบุคคลอื่นที่เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิด หรือผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่อีกด้วย ตามมาตรา 275 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

ดังนั้น ความผิดที่อยู่ภายในอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ในการดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง⁵¹ได้แก่

1. รั่วรัวผิดปกติ
2. ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา
3. ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

รวมถึงบุคคลที่เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิด หรือผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด แก่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่

คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

⁵¹ โปรดดู มาตรา 275 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 (ฉบับปัจจุบัน).

ตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 ในมาตรา 275 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (1) (2) คดีอาญาที่อยู่
ในอำนาจของศาลนี้ได้แก่

1) คดีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา

หมายถึง ความผิดในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 2 หมวด 2 ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตั้งแต่มาตรา 147 ถึง มาตรา 166 ซึ่งขึ้นต้นด้วยคำว่า “ ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน ” ความผิดในหมวดนี้แยกออกได้เป็น 2 ประเภท

(1) มาตรา 147 ถึง 156 เป็นการกระทำทุจริตหาผลประโยชน์ตามมาตรา 1(1)

(2) มาตรา 158 ถึง 166 เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่ต้องถึงกับเป็นการทุจริต

ทั้งนี้ในส่วนของมาตรา 157 ถือเป็นบทบัญญัติทั่วไป

(3) มาตรา 200 ถึง 204 เป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

2) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

เนื่องจากความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญา ไม่ครอบคลุมถึงการทุจริตในทุกกรณี ดังนั้นกฎหมายจึงบัญญัติโดยเปิดช่องไว้ว่าหากมีกฎหมายอื่นที่กำหนดฐานความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่เพิ่มขึ้น ก็ให้ความผิดดังกล่าวอยู่ในอำนาจของศาลแห่งนี้ด้วย อาทิ

(1) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงาน ในองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 มาตรา 4 ถึง 11

(2) ความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2542 มาตรา 10 ถึง 13

ดังนั้น หากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดต่อกฎหมายดังกล่าว อัยการสูงสุดย่อมมีอำนาจในการฟ้องดำเนินคดีต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้น ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ ตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.2550 มาตรา 275

บุคคลที่อาจถูกดำเนินคดีอาญาต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
⁵²ได้แก่

- (1) นายกรัฐมนตรี
- (2) รัฐมนตรี
- (3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (4) สมาชิกวุฒิสภา
- (5) ข้าราชการการเมืองอื่น
- (6) บุคคลที่เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน
- (7) ผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคล (1)-(5)

เพื่อจงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ด้วย

ซึ่งคำว่า ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 275 วรรค 2 หมายถึง ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา ในมาตรา 83 ,84 และ 86 และเมื่อพิจารณาถึงตัวบทของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 275 วรรค 2 ที่ว่า “ บทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลดังกล่าวหรือบุคคลอื่นเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนด้วย ” ประกอบกับ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (2) ที่บัญญัติว่า “ คดีที่มีมูลเป็นการกล่าวหาบุคคลตาม (1) หรือบุคคลอื่นเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญาตาม (1) ” การเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนตามบทบัญญัติดังกล่าว แยกออกได้เป็น 2 กรณีคือ

(1) กรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำการเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกคนหนึ่ง ในการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกคนหนึ่งนั้น

(2) กรณีบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เข้าเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคนหนึ่งในการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคนนั้น

เนื่องจากความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147 ถึง มาตรา 166 เป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติว่า ผู้กระทำความผิดจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษ คือเป็นเจ้าพนักงาน

⁵² ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 275 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 9(1)(2).

เท่านั้น เช่นนี้บุคคลธรรมดาจึงไม่มีคุณสมบัติที่จะกระทำความผิดได้ บุคคลธรรมดาจึงเป็นตัวการร่วมกับเจ้าพนักงานตามมาตรา 83 ไม่ได้ แต่อาจเป็นผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานได้ ตามมาตรา 86 ดังนั้นจึงฟ้อง และลงโทษบุคคลธรรมดาที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เพียงในฐานะผู้สนับสนุน⁵³

อีกทั้งการกระทำของเจ้าพนักงาน ที่จะมีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา การกระทำความผิดดังกล่าวจะต้องอยู่ภายในอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้นั้นด้วย ดังนั้นในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปร่วมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคนอื่นกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคนอื่นนั้น ข้อมลลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไปร่วมกระทำความผิดได้ในฐานะผู้สนับสนุนเช่นเดียวกัน

ในเรื่องของ “ผู้ใช้” ตามมาตรา 84 ได้กำหนดไว้ว่า “ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนกับเป็นตัวการ” (ตามวรรค 2 ของมาตรา 84) หมายความว่า รับโทษเสมือนหนึ่งเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดตามมาตรา 83 ดังนั้น เมื่อบุคคลธรรมดาเป็นตัวการตามมาตรา 83 ร่วมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ ก็ไม่อาจเป็นผู้ใช้ตามมาตรา 84 ได้เช่นกัน แต่อย่างไรก็ดีสามารถเป็นผู้สนับสนุนได้ เช่นเป็นผู้ก่อให้เกิดผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิด อาทิ ภริยารัฐมนตรี ยุยงให้สามีซึ่งเป็นรัฐมนตรีรับสินบน ฯ ไม่อาจเป็นผู้ใช้ได้คงเป็นเพียงแค่ผู้สนับสนุนเท่านั้น

ในส่วนของผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดให้แก่บุคคล (1)-(5) คือนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องปรากฏว่าเป็นการให้ หรือรับว่าจะให้ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตามที่ได้กล่าวมานี้ และจะต้องเป็นการให้ รับว่าจะให้เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการอันมิชอบด้วยหน้าที่เท่านั้น

คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

1) คดีร่ำรวยผิดปกติ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 275 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (1)

⁵³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ อ.ม.1/2545, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 407/2505, 657/2513, 1586/2530.

คำว่า “ร่ำรวยผิดปกติ” หมายความว่า การมีทรัพย์สินมากผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ หรือการมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ หรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่สมควร สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ทั้งนี้ตามบทนิยามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 4

ซึ่งบุคคลที่จะถูกดำเนินคดีในเรื่องร่ำรวยผิดปกตินี้ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น และบุคคลที่เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 275 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (1)(2)

2) คดีมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 262 วรรค2 และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (4)

คำว่า “ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ” หมายความว่า การที่ทรัพย์สินในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ยื่นเมื่อพ้นตำแหน่งมีการเปลี่ยนแปลงไปจากบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้ยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่ง ในลักษณะที่มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือหนี้สินลดลงผิดปกติ ตามบทนิยามในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 4

ซึ่งบุคคลที่จะถูกดำเนินคดีในเรื่องมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น และ ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

3). ในกรณีมีกรกล่าวหาว่าคณะกรรมการป.ป.ช. ประพฤติมิชอบ ตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 249 บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้า ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำการ ตามวรรคหนึ่งเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน และให้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องแล้วให้ส่งคำร้องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อพิจารณาพิพากษา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ถูกกล่าวหา จะปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างนั้นมิได้จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ยกคำร้องดังกล่าว

ในกรณีที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ตามวรรคสาม และมีกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเหลืออยู่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้งหมด ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นการชั่วคราว โดยให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งได้จนกว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่ตนดำรงตำแหน่งแทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้หรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ว่าผู้นั้นกระทำความผิด”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (3) ที่บัญญัติว่า “ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีดังต่อไปนี้

... (3) คดีซึ่งประธานวุฒิสภาส่งคำร้องให้ศาลพิจารณาคดีพิพากษาข้อกล่าวหาว่า คณะกรรมการป.ป.ช. ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ”

คำว่า “ ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ” ตามรัฐธรรมนูญ ๗ พ.ศ.2550 มาตรา 249 มีความหมายเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ๗ พ.ศ.2550 มาตรา 275

โดยในการกล่าวหาคณะกรรมการป.ป.ช.ว่าประพฤติมิชอบ จะต้องเริ่มจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้ง 2 สภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง 2 สภา มีสิทธิเข้าชื่อกันยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภา เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องแล้วก็จะส่งคำร้องดังกล่าว ไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน 480 คน โดยมาจากการแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คนและจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจำนวน 80 คน ตามรัฐธรรมนูญ ๗ พ.ศ.2550 มาตรา 93 และ

สมาชิกรัฐสภาที่มีจำนวน 150 คน มาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้น หักด้วยจำนวนสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ฯ พ.ศ.2550 มาตรา 111 ในกรณีที่ทั้ง 2 สภา มีสมาชิกครบจำนวนตามรัฐธรรมนูญ การยื่นคำร้องกล่าวหาคณะกรรมการป.ป.ช. จะต้องมิใช่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้ง 2 สภาเข้าชื่อกันไม่น้อยกว่า 126 คน

ขั้นตอนการดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ คดีอาญา คดีขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน และคดีที่คณะกรรมการป.ป.ช. ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบ อธิบายได้ดังนี้

1. ในคดีอาญา เมื่อคณะกรรมการป.ป.ช. ได้สวนข้อเท็จจริงและมีมติว่ากรณีมีมูลประธานกรรมการป.ป.ช. จะต้องส่งรายงาน เอกสารและพยานหลักฐานไปยังอัยการสูงสุดภายใน 14 วัน และอัยการสูงสุดจะต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาภายใน 30 วัน นับแต่วันรับเรื่องจากทางอัยการ ถ้าหากอัยการสูงสุดเห็นว่าสำนวนที่ คณะกรรมการป.ป.ช. ส่งมาไม่สมบูรณ์ ต้องตั้งคณะทำงานร่วมกันเพื่อหาข้อยุติ หากไม่ได้ข้อยุติภายใน 14 วัน นับแต่วันตั้งคณะทำงานร่วมกันฯ ทางคณะทำงาน ป.ป.ช. มีอำนาจในการฟ้องคดีเองหรือตั้งทนายฟ้องแทน ทั้งนี้ โดยจะต้องฟ้องภายใน 14 วัน นับแต่วันครบกำหนดตามมาตรา 11 อย่างไรก็ตามสามารถยื่นฟ้องเมื่อล่วงเลยกำหนดเวลาได้ ถ้าได้ฟ้องภายในกำหนดอายุความ ตามมาตรา 12

ให้อำนาจประธานศาลฎีกาเรียกประชุมใหญ่ศาลฎีกา เลือกผู้พิพากษาศาลฎีกา จำนวน 9 คนเป็นองค์คณะภายใน 14 วัน นับแต่วันฟ้องคดี ตามมาตรา 13 โดยในวันพิจารณาคดีครั้งแรกให้ศาลอ่านอริยาบทฟ้องและถามคำให้การจำเลยและกำหนดวันตรวจพยานหลักฐาน ทั้งนี้ ให้โจทก์จำเลยยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาล พร้อมสำเนาก่อนวันตรวจพยานหลักฐานไม่น้อยกว่า 14 วัน เพื่อให้อีกฝ่ายตรวจสอบ ในการไต่สวนพยานหลักฐาน ให้องค์คณะผู้พิพากษาสอบถามพยานบุคคลเอง โดยแจ้งให้ทราบถึงประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะต้องทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแสดงด้วยตนเองหรือตอบคำถามศาล แล้วให้โจทก์จำเลยถามเพิ่มเติมต่อไป ทั้งนี้ จะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อเนื่องติดต่อกันทุกวันทำการ จนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่จะมีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ และการพิจารณาจะต้องทำโดยเปิดเผย เว้นแต่มีเหตุจำเป็นจะพิจารณาลับก็ได้ เมื่อไต่สวนพยานเสร็จ โจทก์จำเลยมีสิทธิแถลงปิดคดี ในการชี้ขาดตัดสินคดี ให้องค์คณะผู้พิพากษาทุกคนต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยเป็นหนังสือ พร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาจากก่อนลงมติ และให้ถ้อยคำตามเสียงข้างมาก และต้องอ่านคำพิพากษาโดยเปิดเผยภายใน วันนับแต่วันเสร็จการพิจารณา ถ้ามีเหตุสมควรจะเลื่อนการอ่านไปก่อนก็ได้ แต่ต้องไม่เกิน

14 วัน และต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ เว้นแต่ไม่อาจได้ตัวจำเลยมาในวันอ่าน ในกรณีจำเลยไม่อยู่ หรือไม่มาฟังคำพิพากษาในวันนัด ศาลต้องเลื่อนการอ่านและออกหมายจับจำเลย หากไม่ได้ตัวมา ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมาย ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งลับหลังจำเลยได้ ตามมาตรา 32

2. คดีขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน อยู่ในหมวดที่ 3 เรื่องการดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา 34 และมาตรา 35 ว่าจะต้องทำเป็นคำร้องมีชื่อคำฟ้อง และเมื่อองค์คณะผู้พิพากษาได้รับคำร้องแล้ว จะต้องปิดประกาศคำร้องดังกล่าว ณ ที่ทำการศาลฎีกา ศาลจังหวัดแห่งท้องที่ที่ทรัพย์สินตั้งอยู่ และประกาศหนังสือพิมพ์อย่างน้อยสามวันติดต่อกัน หากผู้ครอบครองหรือมีชื่อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินดังกล่าวมิใช่ผู้ถูกกล่าวหา ต้องส่งสำเนาประกาศให้แก่บุคคลดังกล่าว บุคคลภายนอกอาจร้องคัดค้านได้ก่อนมีคำพิพากษา

ผู้ใดอ้างได้แย้งว่า ทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินมิได้เกิดจากการร่ำรวยผิดปกติก็ดี มิได้เป็นทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติก็ดี ผู้นั้นมีภาระการพิสูจน์ต่อศาล และต้องไต่สวนพยานของผู้ถูกกล่าวหาและคำคัดค้านของบุคคลภายนอก ถ้าหากมีก่อน แล้วจึงไต่สวนพยานผู้ร้อง เว้นแต่มีเหตุสมควร

ถ้าผู้มีภาระการพิสูจน์ไม่อาจพิสูจน์ได้ว่า ทรัพย์สินนั้นมิได้เกิดจากการร่ำรวยผิดปกติหรือมิได้เป็นทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติ ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

3. คดีคณะกรรมการป.ป.ช.ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบ ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง 2 สภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง 2 สภา เข้าชื่อกันยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภา เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องแล้ว ก็จะส่งคำร้องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และให้ประธานศาลฎีกาเรียกประชุมใหญ่ศาลฎีกาเลือกพิพากษาศาลฎีกา 9 คนเป็นองค์คณะภายใน 14 วัน นับแต่วันได้รับคำร้องจากประธานวุฒิสภา มาตรา 13 และมาตรา 36

และให้ทางองค์คณะผู้พิพากษาเลือกกรรมการไต่สวนจำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน เพื่อทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเบื้องต้น ในลักษณะเดียวกับคณะกรรมการป.ป.ช. ในคดีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตกเป็นจำเลย ตามมาตรา 37 และเมื่อองค์คณะผู้พิพากษาแต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนแล้ว ต้องประกาศรายชื่อคณะกรรมการไต่สวนไว้ที่ศาลฎีกา ให้แจ้งรายชื่อคณะกรรมการไต่สวนไปยังประธานวุฒิสภาภายใน 7 วัน ในส่วนของขั้นตอนการดำเนินการของคณะกรรมการไต่สวน ให้ทางคณะกรรมการไต่สวนแจ้งแก่ทางคณะกรรมการ

ป.ป.ช.ให้ทราบถึงข้อกล่าวหาและให้แสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หลังจากนั้นให้คณะกรรมการไต่สวนดำเนินการไต่สวนและลงมติ

หากลงมติว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูล ให้ส่งรายงานและเอกสารทั้งหมดไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลตามมาตรา 42

หากลงมติว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูล ให้ส่งให้องค์คณะผู้พิพากษาพิจารณาพิจารณา หากองค์คณะผู้พิพากษาเห็นว่า ข้อกล่าวหาไม่มีมูล ให้ยกคำร้อง แต่ถ้าองค์คณะผู้พิพากษาเห็นว่า ข้อกล่าวหาไม่มีมูล ให้ส่งเรื่องไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดี ตามมาตรา 43

ในกรณีที่อัยการสูงสุดยื่นฟ้อง(คดีอาญา) หรือยื่นคำร้อง(ขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน)ต่อศาล ทั้งนี้จะต้องยื่นคำฟ้องหรือคำร้องต่อศาลภายใน 30 วัน ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ องค์คณะผู้พิพากษา มีอำนาจดำเนินการไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานหลักฐานเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร เพื่อพิสูจน์ความเป็นจริงตามคำร้องขอให้ดำเนินคดีโดยไม่ผูกมัดกับเหตุผล หรือพยานหลักฐานที่ปรากฏในคำร้องขอให้ดำเนินคดี หรือในการไต่สวนหรือความเห็นของคณะกรรมการไต่สวน หรือในการดำเนินคดีของอัยการสูงสุด